

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ –
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ:
ΚΥΑΝΟΚΡΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΚΕΦ. 7 ΤΟΥ
ΧΑΡΤΗ ΤΟΥ ΟΗΕ»**

του

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΕΛΙΩΤΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης

Δεκέμβριος 2019

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτή την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ημερομηνία: 18/12/2019

Ο Δηλών

Βελιώτης Κωνσταντίνος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Όταν κάποιος για πρώτη φορά ασχολείται με θέματα της διεθνούς πολιτικής – διεθνών σχέσεων, σίγουρα δεν έχει στο μυαλό του όλα αυτά τα οποία πρόκειται να συναντήσει στη συνέχεια. Ο τομέας αυτός αποτελεί για πολλούς ένα πεδίο παρεξηγημένο ή ίσως ας μου επιτραπεί η έκφραση ένα τοπίο θολό, το οποίο δύσκολα μπορεί κάποιος να φανταστεί την ύπαρξη του. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να δεχθούμε ότι, στο πλείστο των περιπτώσεων, είναι αποτέλεσμα των πολυάριθμων παραμέτρων οι οποίες επηρεάζουν και υπεισέρχονται κάθε φορά στην εξέλιξη των πραγμάτων και επηρεάζουν την δομή του συστήματος.

Στον αντίποδα των παραπάνω, υπάρχει η αίσθηση ότι όσο περισσότερο ασχολείσαι με το αντικείμενο ανακαλύπτεις το βάθος το οποίο κρύβεται πίσω από τις έννοιες και τους ορισμούς. Αποκτάς «εργαλεία» τα οποία με τη χρήση και την εμπειρία μετατρέπονται σε ένα είδος εγχειριδίου, που στις σελίδες του μπορείς να βρεις απαντήσεις για το μέλλον. Ο πολύπτυχος και πολυεπίπεδος αυτός τομέας δεν μένει μόνο στα ξερά ιστορικά γεγονότα, αλλά καταπιάνεται με θέματα τα οποία για άλλα ερευνητικά πεδία θεωρείται ότι είναι πρώιμο ακόμη να ασχοληθούν. Ιδιαίτερα στη σημερινή κρίσιμη εποχή, των μεγάλων γεωπολιτικών αλλαγών, ο τομέας αυτός καθοδηγεί τις εκτιμήσεις και τις αποφάσεις των εκάστοτε ηγεσιών.

Το ταξίδι αυτό το ξεκίνησα τον Νοέμβριο του 2018 και ενώ αρχικά οφείλω να ομολογήσω ότι ήμουν αρκετά διστακτικός σε ότι αφορά τα οφέλη που θα αποκόμιζα, εν συνεχεία κατάλαβα την αξία και τη συνεισφορά αυτής επιστήμης, στην ανάγνωση και κατανόηση της πραγματικότητας στην οποία ζούμε. Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών που μου επέτρεψαν να γίνω κοινωνός των γνώσεων και των σκέψεων τους, με τον παραστατικό και εμπειριστατωμένο τρόπο παρουσίασης των μαθημάτων. Ιδιαίτερα δε θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Κουσκουβέλη Ηλία, ως βασικό συντελεστή του αντικειμένου των Διεθνών Σχέσεων και τον κ. Τσιτσελίκη Κωνσταντίνο, για την αμέριστη βοήθειά του κατά τη διάρκεια συγγραφής αυτής της εργασίας. Τέλος, θέλω να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στη σύζυγο και τα τρία μου παιδιά για την υπομονή τους καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	6
1 ^ο Κεφάλαιο Διεθνείς Σχέσεις και Ειρηνική συνύπαρξη.....	8
1.1 Διεθνείς Σχέσεις	8
1.2 Ειρηνική Συνύπαρξη των κρατών και διεθνές δίκαιο	9
2 ^ο Κεφάλαιο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών Θεωρητική Προσέγγιση του Κεφαλαίου 7 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ	12
2.1 Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και ο Καταστατικός Χάρτης.....	12
2.2 Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ	14
2.3 Το Κεφάλαιο 7 του Καταστατικού Χάρτη	15
3 ^ο Κεφάλαιο Ειρηνευτικές αποστολές και επιχειρήσεις.....	19
3.1 Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις.	19
3.2 Ιστορική αναδρομή ειρηνευτικών αποστολών	23
3.3 Η διάκριση και εξέλιξη των ειρηνευτικών αποστολών	25
3.4 Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (EYE).....	30
3.5 Διάκριση επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης	32
3.6 Η σχέση των επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης με τις άλλες επιχειρήσεις.....	35
4 ^ο Κεφάλαιο Διεθνείς Οργανισμοί-Πολυεθνικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις.....	38
4.1.1 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του NATO.....	38
4.1.2 Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)	40
4.1.3 Ευρωπαϊκή Ένωση και ειρηνευτικές στρατιωτικές επιχειρήσεις	43
4.1.4 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις Άλλων Οργανισμών	45
4.2 Παράγοντες που επηρέασαν το κεφάλαιο VII.....	47
4.2.1 Έκθεση Brahimi	47
4.2.2 «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις 2010»	49
4.2.3 The New Horizon Initiative (NHI)	51
5 ^ο Κεφάλαιο Ελλάδα και ειρηνευτικές αποστολές.....	53
5.1 Η συμμετοχή της Ελλάδας στις ειρηνευτικές αποστολές	53
5.2 Περιπτώσεις συμμετοχής της Ελλάδας σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις	54
5.3 Σκοπιμότητα Συμμετοχής της Ελλάδας.....	57
5.4 Διάθεση Ελληνικών Δυνάμεων στις Πολυεθνικές Ειρηνευτικές Αποστολές	58
Επίλογος.....	61
Βιβλιογραφία.....	63

Εισαγωγή

Οι ραγδαίες αλλαγές που έχουν συντελεστεί τις τελευταίες δεκαετίες σε διεθνές επίπεδο, σε συνδυασμό με τις απότομες εθνολογικές ανακατατάξεις οδήγησαν σε διαμόρφωση ενός κλίματος αστάθειας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τα σύγχρονα αναπτυγμένα κράτη να επαναπροσδιορίσουν την στρατηγική τους, προκειμένου να συνεχιστούν ανεμπόδιστα οι οικονομικές δραστηριότητες αλλά και εν γένει οι δραστηριότητες ανάπτυξης και βελτίωσης. Παράλληλα, επιτακτική κρίθηκε η ανάγκη οι αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και οι πιο υποβαθμισμένες περιοχές στον πλανήτη να λάβουν τις διευκολύνσεις, οι οποίες θα τους παρείχαν τη δυνατότητα να αυξήσουν το βιοτικό τους επίπεδο. Αναγκαία και απαραίτητη συνθήκη για όλα αυτά αποτελεί η διασφάλιση της ειρήνης.

Με τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου το 1945, δημιουργήθηκε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), σκοπός του οποίου είναι η αποτροπή πολέμων και η διασφάλιση της ειρήνης μέσω ειρηνευτικών αποστολών και επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης συνιστούν ως επιχειρήσεις αντίδρασης σε μια κρίση και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων σε περιόδους εύθραυστης ισορροπίας ειρήνης, σύγκρουσης και μετά τη σύγκρουση. Είναι σχεδιασμένες για να επιβάλλουν τη συμμόρφωση προς την εντολή της επιχείρησης και να δημιουργήσουν ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις θα μπορούν να οικοδομήσουν την απαραίτητη δομή η οποία θα εξασφαλίσει τη λειτουργία μίας αυτοσυντηρούμενης ειρήνης. Οι όροι συναίνεση και αμεροληψία αποτελούν τους κρίσιμους παράγοντες του Δόγματος Υποστήριξης Ειρήνης.

Λαμβάνοντας υπόψη πως η ασφάλεια και η ειρήνη αποτελούν τα βασικότερα αγαθά και παράλληλα τους πρωταρχικούς στόχους για όλα τα κράτη, σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να αναδειχθεί ο καθοριστικός ρόλος των ειρηνευτικών αποστολών συνεκτιμώντας το κεφάλαιο 7 του καταστατικού χάρτη. Επιδίωξη αποτελεί να διαφανεί ο καθοριστικός ρόλος που διαδραμάτισαν αλλά και συνεχίζουν να διαδραματίζουν στη σημερινή εποχή οι επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης και υπό αυτό το πρίσμα θα αναδειχθεί μεταξύ άλλων πως η συμμετοχή της Ελλάδας σε αυτές είναι υψίστης σημασίας

Τα βασικά σημεία που θα αναληφθούν στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας περιλαμβάνει σε ένα πρώτο επίπεδο τη σκιαγράφηση των διεθνών σχέσεων, στοιχείο το οποίο βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το ζήτημα της ειρηνικής συνύπαρξης των κρατών εντός του πλαισίου της διεθνούς δικαιοταξίας. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στον οργανισμό Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να διαφανεί η ιστορική του πορεία και διαδρομή, ο στόχος και οι επιδιώξεις του όπως επίσης ο καταστατικός χάρτης, αναπόσπαστο κομμάτι του οποίου αποτελεί το κεφάλαιο 7 σχετικά με τη διασφάλιση της ειρήνης.

Ένας άλλος βασικός άξονας στον οποίο θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και βαρύτητα είναι οι ειρηνευτικές αποστολές και επιχειρήσεις. Σε αυτή την κατεύθυνση θα γίνει συσχέτιση μεταξύ των ειρηνευτικών επιχειρήσεων και του κεφαλαίου 7 του καταστατικού χάρτη, θα προσδιοριστεί το περιεχόμενο αλλά και ο στόχος των ειρηνευτικών αποστολών, θα διακριθούν τα διαφορετικά είδη ειρηνευτικών επιχειρήσεων και η εξέλιξη αυτών μέσα στο χρόνο εστιάζοντας στις πολυλειτουργικές επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης που συντελούνται στη σημερινή εποχή. Εν συνέχεια, αναφορά θα γίνει στους διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι σε συνεργασία με τον ΟΗΕ συνεργάζονται για την ειρήνη και την ασφάλεια στον πλανήτη ενώ τέλος θα καταδειχθεί ο ρόλος και η συμμετοχή της Ελλάδας στις ειρηνευτικές αποστολές.

1^ο Κεφάλαιο: Διεθνείς Σχέσεις και Ειρηνική συνύπαρξη

1.1 Διεθνείς Σχέσεις

Οι ένοπλες συγκρούσεις, ο πόλεμος και τα αίτιά του, καθώς και οι τρόποι/μέσα με τα οποία αυτός μπορεί να αποτραπεί αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης για το πεδίο των διεθνών σχέσεων. Μία πρώτη παρατήρηση που θα πρέπει να γίνει σε αυτή την κατεύθυνση σχετίζεται με το γεγονός ότι ο πόλεμος αποτελεί κομβικό σημείο της επιστήμης των διεθνών σχέσεων. Ειδικότερα, ο πόλεμος εκλαμβάνεται ως η εκδήλωση του δομικού φόβου που ένα κράτος αισθάνεται στη διεθνή αρένα λόγω της συστημικής φύσης αυτού καθώς και ως η προσπάθεια του κράτους να επιβιώσει εις βάρος υφιστάμενων αντιπάλων και μελλοντικών απειλών (Κουσκουβέλης, 2010). Ήδη από τον 16ο αιώνα πολλοί από τους πολέμους που εμφανίστηκαν ιστορικά συνιστούσαν απόρροια της δημιουργίας ανεξάρτητων κρατών, των οποίων οι ηγέτες κατέφευγαν σε ένοπλες συγκρούσεις σε μία προσπάθεια να υπερασπιστούν τα συμφέροντά τους, να εξυπηρετήσουν τις φιλοδοξίες τους και να μπορέσουν να επεκτείνουν όσο το δυνατό περισσότερο τα εδάφη που είχαν υπό τον έλεγχό τους.

Ωστόσο, ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες αφορμές για να συστηματοποιηθούν οι μελέτες στον τομέα των διεθνών σχέσεων προκειμένου να εντοπιστούν τα λάθη και να αποφευχθεί η επανάληψή τους. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, το πεδίο των Διεθνών Σχέσεων διευρύνθηκε εντυπωσιακά. Το κύριο ζητούμενο συνέχισε να είναι οι παράγοντες εκείνοι που ωθούν τα κράτη σε πόλεμο ή στη σφυρηλάτηση ειρηνικών δεσμών, αλλά ευρύτερα το ζήτημα της συνεργασίας και της σύγκρουσης στη διεθνή ζωή και σε φαινομενικά δευτερεύοντα ζητήματα, όπως η οικονομική συνεργασία, η αποναρκοθέτηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα κλπ. Οι κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις που αναλύουν τα δίπολα πόλεμος/ειρήνη και συνεργασία/ σύγκρουση είναι ο ιδεαλισμός- φιλελευθερισμός και ο ρεαλισμός, και τα θεωρητικά εποικοδομήματά τους, ο νεοφιλελευθερισμός και ο κοινωνικός κονστρουκτιβισμός (Φραγκονικολόπουλος & Προέδρου, 2015).

Ο κλασικός ρεαλισμός αποδέχεται ότι, η συμπεριφορά των κρατών ακολουθώντας την ανθρώπινη φύση εξαρτάται από την ισχύ, όπως αυτή διαμορφώνεται στον χρόνο και τον τόπο, αφήνοντας έτσι πολύ λίγα περιθώρια αυτόνομης δράσης σε διεθνείς οργανισμούς. Η ερμηνεία του ρόλου των διεθνών

οργανισμών έρχεται μέσα από άλλες θεωρήσεις, που αποδέχονται το ρόλο αυτών (Κουσκουβέλης, 2010). Η φιλελεύθερη θεώρηση δεν στοχεύει, όπως η ρεαλιστική, στη διατήρηση της ειρήνης με τη στενή της έννοια, νοούμενη ως αποτροπή/πρόληψη του πολέμου.

Αντίθετα, αποβλέπει στη δημιουργία των δομών και διαδικασιών που καθιστούν τον πόλεμο εκτός πραγματικότητας και ατζέντας της εξωτερικής πολιτικής των κρατών. Ενώ, δηλαδή, η Ινδία και το Πακιστάν για παράδειγμα βρίσκονται σε μία εύθραυστη ειρήνη μέσα από το σύστημα αποτροπής-πρόληψης του πολέμου που προσιδιάζει καλύτερα στη ρεαλιστική ανάλυση, ζεύγη κρατών όπως λόγω χάρη οι Γαλλία- Γερμανία, για παράδειγμα, απολαμβάνουν μια σταθερή ειρήνη με την έννοια ότι καμία χώρα δεν βλέπει την άλλη ως απειλή και δεν την αντιμετωπίζει ως τέτοια στην εξωτερική της πολιτική. Ως επακόλουθο, και στη βάση του φιλελεύθερου παραδείγματος, αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1970 η νεοφιλελεύθερη θεωρία των διεθνών σχέσεων (Φραγκονικολόπουλος & Προέδρου, 2015).

Η νεορεαλιστική θεωρία από την άλλη μεριά, είναι μια αυστηρά κρατοκεντρική. Μονάδα ανάλυσης του συστήματος και κύριος δρών είναι το κράτος. Οι μη κρατικοί δρώντες, για τους νεορεαλιστές, παίζουν ρόλο μόνο στις παρυφές του διεθνούς συστήματος και η δράση τους, εν τέλει υπάγεται στη θέληση και την πολιτική των κρατών η νεοφιλελεύθερη θεωρία των διεθνών σχέσεων. Οι νεορεαλιστές αποδέχτηκαν ότι σε πολλές περιπτώσεις, η συνεργασία αποτελούσε τον πλέον δόκιμο τρόπο υπηρετήσης των συμφερόντων των κρατών. Ο κονστρουκτιβισμός από τη μεριά του υποστηρίζει ότι, όχι μόνο οι υλικές, αλλά και οι ιδεολογικές δυνάμεις επιδρούν στο διεθνές σύστημα. Ο κονστρουκτιβισμός τονίζει τη σημασία των μη υλικών δυνάμεων για τον επηρεασμό των συμφερόντων των κρατών και τον ρόλο τους στη διατήρηση και μετασχηματισμό των δομών των διεθνών οργανισμών. Στον αντίποδα των παραπάνω θεωριών βρίσκεται η μαρξιστική θεώρηση των διεθνών σχέσεων οι οποίες προσεγγίστηκαν υπό το πρίσμα του ιστορικού υλισμού (Φραγκονικολόπουλος & Προέδρου, 2015)

1.2 Ειρηνική Συνύπαρξη των κρατών και διεθνές δίκαιο

Ήδη με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου η παγκόσμια κοινότητα διαπίστωνε ότι «ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του νέου γεωπολιτικού σκηνικού είναι η

καθυστερημένη αναγνώριση της παγκόσμιας φύσης πολλών από τα σημερινά προβλήματα, τα οποία δεν μπορούν να επιλυθούν, ούτε να προσεγγισθούν από μεμονωμένες χώρες». Κάνοντας τα πρώτα βήματα στον εικοστό πρώτο αιώνα, οι πολίτες διαπιστώνουν ότι καθημερινά έρχονται αντιμέτωποι με νέες μορφές απειλών και κινδύνων που προέρχονται τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό περιβάλλον του κράτους όπου διαμένουν. Ειδικότερα, η μεταβαλλόμενη φύση των συγκρούσεων φαίνεται να αποτελεί το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του μεταδιπολικού κόσμου, όπου οι συγκρούσεις που διεξάγονται σε όλο και περισσότερα σημεία του πλανήτη είναι περισσότερο «ενδοκρατικές» και λιγότερο «διακρατικές» σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, που οι διεθνείς αναλυτές δεν διστάζουν να αναφερθούν στο τέλος των «παραδοσιακών» πολέμων μεταξύ των κρατών. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερα σημαντικός αναδεικνύεται και ο ρόλος των μη-κρατικών οντοτήτων, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ακόμη περισσότερο η όποια κατηγοριοποίηση αλλά και η διαχείριση των αναφερόμενων κρίσεων και συγκρούσεων (Ντόκου & Τσάκωνα, 2010)

Ο σεβασμός για τους διεθνείς κανόνες, όπως αυτοί καθορίζονται από το εθιμικό και το συμβατικό διεθνές δίκαιο έχει ακολουθήσει μια εξελικτική πορεία. Η ενδυνάμωση των διεθνών θεσμών συνέβαλε με καταλυτικό τρόπο την αύξηση της διεθνούς σταθερότητας. Ωστόσο, δεν αποτελεί τη μόνη επαρκή προϋπόθεση για την αποτροπή του πολέμου αλλά ούτε καταφέρνει από μόνη της να κατοχυρώσει την ανεξαρτησία των εθνών - κρατών. Η διεθνής ευθύνη συνιστά ένα θεσμό ο οποίος έχει ιδιαίτερη σημασία για την έννομη τάξη. Περιλαμβάνει και συνάμα δημιουργεί ένα κράμα υποχρεώσεων σε όλα τα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου, έχει κανονιστικό ρόλο ενώ παράλληλα επαναφέρει στην τάξη επιβάλλοντας κυρώσεις για παραβιάσεις και επανορθώνει τη βλάβη, που προκαλεί η άδικη συμπεριφορά (Ρούκουνας, 2011). Η απουσία ευθύνης συνεπάγεται την απουσία δικαίου. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι ενώ αρχικά η ευθύνη αποδιδόταν μόνο στα κράτη, στη συνέχεια μετατοπίστηκε σε διεθνείς οργανισμούς, περιφερειακές ολοκληρώσεις, πολυεθνικές εταιρίες και μη - κυβερνητικές οργανώσεις. Η οριοθέτηση της ευθύνης υλοποιήθηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου ως θεμελιώδης θεσμός του εθιμικού διεθνούς δικαίου (Ρούκουνας 2011, 427) στην προσπάθεια καταγραφής των παραβιάσεων υποχρέωσης.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ απομακρύνεται από την παραδοσιακή θεώρηση που ταυτίζει ουσιαστικά την διεθνή ειρήνη με την απουσία διακρατικής σύγκρουσης και καθιστά σαφή την πρόθεσή του να παρεμβαίνει για την αντιμετώπιση

κρίσιμων καταστάσεων που εκδηλώνονται κατά κύριο λόγο, στο εσωτερικό των Κρατών. Η προσέγγιση αυτή καθίσταται σαφέστερη στον "Οδηγό για την ειρήνη"(1992) του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Μ.Μ. Γκάλι, όπου γίνεται ρητά λόγος για παρέμβαση των ΗΕ όχι μόνο μετά την έναρξη εχθροπραξιών, αλλά και σε διάφορες άλλες περιστάσεις όπου απαιτείται προληπτική ανάπτυξη δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένων και "εθνικών κρίσεων".

2^ο Κεφάλαιο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών Θεωρητική Προσέγγιση του Κεφαλαίου 7 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται βασικά στοιχεία που αφορούν τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τον καταστατικό χάρτη και το περιεχόμενο του κεφαλαίου 7.

2.1 Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και ο Καταστατικός Χάρτης

Η αποτυχημένη απόπειρα της κοινωνίας των Εθνών να ιδρύσει ένα Παγκόσμιο Οργανισμό ο οποίος έχει την ικανότητα να επεμβαίνει με τρόπο αποτελεσματικό και αποφασιστικό, για να σταματήσει τις πολεμικές συρράξεις σε οποιοδήποτε μέρος της υφελίου, όπως επίσης να προάγει το σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας αλλά και να διασφαλίζει την εξέλιξη της οργάνωσης της Διεθνούς κοινότητας, οδήγησε μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου τις νικητήριες δυνάμεις να δημιουργήσουν τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Η ίδρυση του ΟΗΕ¹ συντελέστηκε στις 24 Οκτωβρίου του 1945 από 51 χώρες οι οποίες δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη δια μέσω της διεθνούς συνεργασίας και της συλλογικής ασφάλειας. Στη σημερινή εποχή κάθε έθνος ανήκει στον ΟΗΕ που αποτελείται από 193 χώρες. Η έδρα του οργανισμού βρίσκεται στην Νέα Υόρκη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Ο οργανισμός αυτός είναι ξεχωριστός, καθώς είναι ο πρώτος από όλους τους διεθνείς οργανισμούς που απέκτησε προοδευτικά μία περιορισμένης όμως εμβέλειας νομική προσωπικότητα, η οποία εξυπηρετεί τις λειτουργικές του ανάγκες (Κουσκουβέλης, 2010).

Τα βασικά όργανα του ΟΗΕ είναι έξι (6). Ειδικότερα, τα όργανα αυτά είναι η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας, το Κοινωνικό και Οικονομικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Κηδεμονίας, το Διεθνές Δικαστήριο και η Γραμματεία. Να διευκρινιστεί ότι τα όργανα που είναι αρμόδια για τη διατήρηση της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας είναι αφενός, η Γενική Συνέλευση και αφετέρου, το Συμβούλιο Ασφαλείας. Το κάθε κράτος μέλος συμφωνεί και αποδέχεται το να εκτελέσει τις αποφάσεις του Συμβουλίου ασφαλείας ενώ τα υπόλοιπα όργανα που συγκροτούν τον ΟΗΕ προβαίνουν σε συστάσεις στα κράτη μέλη. Κατ' επέκταση μόνο του Συμβουλίου ασφαλείας αναγνωρίζεται ως αρμόδιο όργανο για να λάβει αποφάσεις τις οποίες είναι

---

¹ Οι πληροφορίες που παρατίθενται προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ (<https://unric.org/el/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%b1/#>)

υποχρεωμένα τα μέλη να τις εφαρμόσουν με βάση τον Χάρτη (Ηνωμένα Έθνη, 2019). Όταν η ειρηνική επίλυση δεν ευδοκιμεί και οι διαφορές οδηγούν σε συρράξεις, τότε το Συμβούλιο Ασφαλείας συνεδριάζει έκτακτα προκειμένου να αποφασίσει τα μέτρα που θα αποτρέψουν τη σύρραξη (Καλπύρης, 2001).

Όταν προκύψει κάποια καταγγελία η οποία αφορά σε απειλή για την Ειρήνη και η οποία εφόσον υποβληθεί στο συμβούλιο ασφαλείας αυτό θα συστήσει στα αντιπάλου μέρη να προσπαθήσουν να καταλήξουν σε συμφωνία με ειρηνικά μέσα. Στα παραπάνω να προστεθεί ακόμα ότι το συμβούλιο μπορεί επίσης α) να ορίζει τις αρχές της συμφωνίας, β) να αναλάβει την έρευνα αλλά και τις δύο μεσολάβηση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, γ) να ξεκινήσει μία αποστολή, δ) να διορίσει ειδικούς απεσταλμένους και ε) να ζητήσει από το γενικό γραμματέα να αξιοποιήσει τις καλές υπηρεσίες προς ειρηνική επίλυση της διαφοράς που έχει προκύψει (Ηνωμένα Έθνη, 2019).

Ωστόσο στις περιπτώσεις που οι διαφορές οδηγήσουν σε εχθροπραξίες, μέριμνα του Συμβουλίου είναι να λάβει μέτρα σε μία κατεύθυνση να τις τερματίσει όσο το δυνατόν πιο σύντομα. Σε αυτές τις περιπτώσεις το συμβούλιο μπορεί να προβεί σε μία σειρά από ενέργειες όπως είναι:

- i. να εκδώσει οδηγίες για την κατάπαυση του πυρός ώστε να αποφευχθεί η κλιμάκωση της σύρραξης,
- ii. να αποστείλει στρατιωτικούς παρατηρητές ή ειρηνευτική δύναμη προκειμένου να συμβάλλουν στη μείωση των εντάσεων και να χωρίσουν τις αντιτιθέμενες δυνάμεις επιβάλλοντας την τάξη.

Να σημειωθεί ακόμα πως εκτός των παραπάνω ενεργειών μπορεί να προβεί και στη λήψη άλλων μέτρων όπως είναι για παράδειγμα οι οικονομικές κυρώσεις, το εμπάργκο όπλων, οι χρηματικές ποινές, οι περιορισμοί και οι ταξιδιωτικές απαγορεύσεις, η διακοπή των διπλωματικών σχέσεων, ο αποκλεισμός ή ακόμα και η συλλογική στρατιωτική δράση. Δεν θα πρέπει να παραληφθεί ακόμα πως οι ενέργειες του Συμβουλίου θα πρέπει να κινούνται σε μια κατεύθυνση εναρμόνισης με τις πολιτικές αλλά και τις πρακτικές εκείνες της διεθνούς κοινότητας, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις επιπτώσεις των μέτρων στον υπόλοιπο πληθυσμό αλλά και στην οικονομία (Ηνωμένα Έθνη, 2019)

2.2 Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι από τη στιγμή που ένα κράτος γίνεται μέλος συμφωνεί και αποδέχεται τις υποχρεώσεις όπως αυτές που προβλέπονται από τον Χάρτη του ΟΗΕ. Πρόκειται για τη διεθνή σύμβαση μέσα στην οποία περιγράφονται οι βασικές αρχές που άπτονται των διεθνών σχέσεων (Ηνωμένα Έθνη, 2019). Ωστόσο δε θα πρέπει να παραληφθεί ότι τα βασικά στοιχεία τα οποία τον διαφοροποιούν σε σύγκριση με άλλες διεθνείς συνθήκες, έγκειται στο γεγονός που καταδεικνύει την ιδιαιτερότητα του. Σε αυτό το πλαίσιο να παρατηρηθεί ότι εμπειρική και διατάξεις, με χαρακτήρα ιεραρχικά ανώτερο από τις διατάξεις εκείνες και τις αρχές που προκύπτουν από τα κείμενα άλλων διεθνών συνθηκών. Το στοιχείο αυτό αναγνωρίζεται ως ιδιαιτέρως σημαντικό καθώς δύναται να αιτιολογήσει η συζήτηση σχετικά με τη διαδικασία αναγνώρισης του Χάρτη ως σύνταγμα της διεθνούς κοινότητας. Η συζήτηση αυτή έχει σημείο εκκίνησης την πρώτη δεκαετία σύστασης του οργανισμού και συνεχίζει έως και τις μέρες μας, χωρίς ωστόσο να έχει δοθεί μία οριστική απάντηση αν και υπάρχουν πολλά στοιχεία τα οποία συνηγορούν σε αυτή την κατεύθυνση (Τσαρούχας, 2018).

Στο σημείο αυτό αν παρατηρηθεί σε ένα πρώτο επίπεδο, θα διαπιστωθεί ότι ο Χάρτης έχει αμετάβλητο χαρακτήρα. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι είναι δύσκολο έως αδύνατο να μεταβληθεί, στοιχείο το οποίο τεκμηριώνεται και από το γεγονός ότι η διαδικασία αναθεώρησης του είναι ιδιαιτέρως δύσκολη, γεγονός που φανερώνει επιπροσθέτως και την απαγόρευση διατύπωσης επιφυλάξεων. Ο Τσαρούχας (2018) σημειώνει ακόμα σε αυτή την κατεύθυνση, πώς το χαρακτηριστικό αυτό συναντάται μόνο στα εσωτερικά συντάγματα των κρατών. Συμπληρωματικά προς τα παραπάνω σε ένα δεύτερο επίπεδο, να τονιστεί ότι τα κράτη τα οποία έχουν προσχωρήσει στον οργανισμό και έχουν υπογράψει τον Χάρτη δεν μπορούν να αποδεσμευτούν εύκολα από αυτόν λόγω του γεγονότος ότι δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη για την αποχώρηση των κρατών-μελών. Αναφορά θα πρέπει να γίνει ακόμα και στο ζήτημα της κοινωνικής συμφωνίας που έχει ο χάρτης σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων που εμπερικλείει σε αυτόν (Τσαρούχας, 2018)

Οι τέσσερις σκοποί του ΟΗΕ σύμφωνα με το χάρτη είναι οι ακόλουθοι (Ηνωμένα Έθνη, 2019):

1. η διατήρηση της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας

2. η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη
3. η συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων
4. η προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και η εναρμόνιση των δράσεων των κρατών

Στα παραπάνω είναι σημαντικό να προσθέτει ακόμα πως ΟΗΕ δεν αποτελεί μία παγκόσμια κυβέρνηση αλλά ούτε νομοθετεί, αλλά για να παρέχει τα μέσα εκείνα με τη βοήθεια των οποίων μπορούν να επιλυθούν οι διεθνείς συγκρούσεις. Υπό το πρίσμα αυτό διαμορφώνει πολιτικές που αφορούν το σύνολο των κρατών. Δεν θα πρέπει να παραληφθεί ακόμα ότι όλα τα κράτη-μέλη, ακόμα και αν παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους διαθέτουν μια φωνή και ψήφο σε αυτή τη διαδικασία, με την έννοια ότι δεν γίνονται διακρίσεις εις βάρος των κρατών (Ηνωμένα Έθνη, 2019).

2.3 Το Κεφάλαιο 7 του Καταστατικού Χάρτη

Το κεφάλαιο VII του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ περιλαμβάνει τα Άρθρα υπ' αριθμό 39 μέχρι και 51 κάτω από τον τίτλο «Ενέργειες σε Περίπτωση Απειλής Εναντίων της Ειρήνης, Διατάραξης της Ειρήνης και Επιθετικών Πράξεων». (Χάρτης Ηνωμένων Εθνών 1945). Η διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας αποτελούσε κατά τη σύνταξη του Χάρτη τον κρίσιμο στόχο της διεθνούς οντότητας. Κατ' επέκταση το κεφάλαιο 7 του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ αναφέρεται σε ενέργειες που πρέπει να γίνουν σε περίπτωση απειλής εναντίον της ειρήνης, της διατάραξης της Ειρήνης και των επιθετικών πράξεων. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα 13 άρθρα που συγκροτούν το κεφάλαιο 7 του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά το άρθρο 39 το Συμβούλιο Ασφάλειας καλείται να αποφανθεί αν υπάρχει απειλή για την ειρήνη και να προβεί σε συστάσεις ή να αποφασίζει ποια μέτρα θα πρέπει να ληφθούν με βάση τα άρθρα 41 και 42 για να μπορέσει να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Το άρθρο 40 σημειώνει ότι για να εμποδίσει το Συμβούλιο Ασφαλείας την επιδείνωση της κατάστασης, μπορεί να κάνει συστάσεις ή πριν λάβει αποφάσεις για τα μέτρα που προβλέπονται από το άρθρο 39, μπορεί να καλέσει τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμορφωθούν με τα προσωρινά μέτρα τα οποία κρίνει το ίδιο το συμβούλιο ως αναγκαία και επιθυμητά. Τα προτεινόμενα μέτρα σε καμία περίπτωση δεν βλάπτουν τα

δικαιώματα, τις απαιτήσεις ή τη θέση των ενδιαφερόμενων μερών. Σε περίπτωση που κάποιο κράτος δεν συμμορφωθεί με αυτά τα προσωρινά μέτρα καταγράφεται και σημειώνεται.

Εν συνεχεία το άρθρο 41 τονίζει πως υπεύθυνο για την απόφαση των μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν είναι το συμβούλιο ασφαλείας. Τα μέτρα αυτά δεν συνεπάγονται τη χρήση ένοπλης βίας αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν πλήρη ή μερική διακοπή των οικονομικών σχέσεων, των σιδηροδρομικών, θαλάσσιων, εναέριων, συγκοινωνιών, των ταχυδρομικών, τηλεγραφικών, ραδιοφωνικών και άλλων μέσων επικοινωνίας, καθώς και τη διακοπή διπλωματικών σχέσεων. Εφόσον το Συμβούλιο Ασφάλειας κρίνει ότι τα μέτρα που προβλέπονται από το άρθρο 41 είναι ανεπαρκή μπορεί να προσχωρήσει σύμφωνα με το άρθρο 42 σε αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες δυνάμεις, οι οποίες καλούνται να αναλάβουν δράση που είναι αναγκαία για να διατηρηθεί και να αποκατασταθεί η διεθνής ασφάλεια και ειρήνη. Η δράση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει στρατιωτικές επιδείξεις, αποκλεισμό όπως επίσης μπορεί να περιλαμβάνει μία σειρά επιχειρήσεων αεροπορικών, θαλάσσιων ή χερσαίων δυνάμεων των Μελών των Ηνωμένων Εθνών.

Με βάση το άρθρο 43 για να μπορέσουν τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών να συμβάλλουν στη διατήρηση της ειρήνης και ασφαλείας αναλαμβάνουν να θέσουν στη διάθεση του Συμβουλίου, εφόσον το ζητήσει και σύμφωνα με τους όρους της ειδικής συμφωνίας, στις Ένοπλες Δυνάμεις τη βοήθεια αλλά και τις διευκολύνσεις μεταξύ των οποίων θα πρέπει να περιλαμβάνεται και το δικαίωμα διελεύσεως, στοιχείο το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό και αναγκαίο για τη διατήρηση της ειρήνης. Επιπρόσθετα η συμφωνία θα πρέπει να καθορίζει μεταξύ άλλων τον αριθμό και τη μορφή των στρατιωτικών δυνάμεων, όπως επίσης θα πρέπει να καθορίζει το βαθμό ετοιμότητας και τη γενική εγκατάσταση του καθώς και τη χρήση των διευκολύνσεων που θα πρέπει να χορηγηθούν. Για τις συμφωνίες αυτές θα πρέπει να προηγηθούν διαπραγματεύσεις οι οποίες να επικυρωθούν από τα κράτη-μέλη και να υπογράψουν, σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες του εκάστοτε κράτους.

Εφόσον το Συμβούλιο (άρθρο 44) αποφασίσει να χρησιμοποιήσει βία, είναι υποχρεωμένο πριν να ζητήσει από ένα μέλος που δεν αντιπροσωπεύεται σε αυτό, να κληθεί να συμμετάσχει όπως ορίζεται από το άρθρο 43 στη διαδικασία λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου ασφαλείας που σχετίζονται με τη χρησιμοποίηση των

Ενόπλων Δυνάμεων του συγκεκριμένου μέλους. Το άρθρο 45 με τη σειρά του συμπληρώνει ότι τα Ηνωμένα έθνη έχουν τη δυνατότητα να λάβουν επείγοντα στρατιωτικά μέτρα, ενώ τονίζει πως τα μέλη θα πρέπει να έχουν άμεσα διαθέσιμα τμήματα εθνικής αεροπορίας σε περίπτωση που χρειαστεί συνδυασμένη διεθνή εξαναγκαστική δράση. Τόσο η δύναμη όσο και ο βαθμός ετοιμότητας των τμημάτων αυτών προσδιορίζονται, ενώ τα σχέδια για τη συνδυασμένη δράση καταστρώνονται από μέλος του συμβουλίου με την βοήθεια της Επιτροπής Στρατιωτικού Επιτελείου (άρθρο 46).

Το άρθρο 47 τονίζει τη συγκρότηση επιτροπής στρατιωτικού επιτελείου το οποίο έχει το ρόλο να συμβουλεύει αλλά και να βοηθάει το συμβούλιο ασφαλείας σε όλα τα θέματα, που σχετίζονται με τις στρατιωτικές ανάγκες που θα προκύψουν στην προσπάθεια διατήρησης της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας, όπως επίσης για την αξιοποίηση και τη διοίκηση των δυνάμεων που βρίσκονται στη διάθεση του καθώς και για τη ρύθμιση των εξοπλισμών αλλά και του ενδεχόμενου αποκλεισμού. Η Επιτροπή του Στρατιωτικού Επιτελείου αποτελείται από τους αρχηγούς των επιτελείων των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφάλειας ή των αντιπροσώπων τους όπως αυτό ορίζεται από τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 47. Η επιτροπή αυτή είναι υπεύθυνη υπό την εξουσία του Συμβουλίου να καθοδηγήσει όλες τις ένοπλες δυνάμεις που έχουν τεθεί στη διάθεσή του Συμβουλίου, όπως επίσης είναι υπεύθυνη για θέματα που αναφέρονται στη διοίκηση αυτών των δυνάμεων τα οποία θα πρέπει να ρυθμιστούν. Τέλος να σημειωθεί πως η συγκεκριμένη επιτροπή με την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου ασφαλείας και κατόπιν συνεννόησης με τους αρμόδιους τοπικούς οργανισμούς μπορεί να ιδρύει τοπικές υποεπιτροπές.

Το άρθρο 48 του κεφαλαίου 7 αναφέρει ότι η δράση που είναι απαραίτητη για να εκτελεστούν οι αποφάσεις του Συμβουλίου για τη διατήρηση της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας θα πρέπει να αναλαμβάνονται από το σύνολο των μελών των Ηνωμένων Εθνών ή από μερικά όπως αυτά ορίζει το Συμβούλιο Ασφάλειας, ενώ οι αποφάσεις θα εκτελούνται απευθείας. Με βάση το άρθρο 49 τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους όσο το δυνατόν καλύτερα και πιο εποικοδομητικά και να βοηθούν το ένα το άλλο κατά την εκτέλεση των μέτρων που αποφασίζονται. Στις περιπτώσεις που το συμβούλιο ασφαλείας λάβει προληπτικά ή εξαναγκαστικά μέτρα ενάντια σε κάποιο άλλο κράτος, κάθε άλλο κράτος είτε πρόκειται για μέλος των

Ηνωμένων Εθνών είτε όχι, θα έχει το δικαίωμα να συμβουλευτεί το Συμβούλιο Ασφαλείας (άρθρο 50). Το τελευταίο άρθρο (51) του κεφαλαίου αυτού, επισημαίνει ότι καμία διάταξη του Χάρτη δεν μπορεί να εμποδίσει το φυσικό δικαίωμα της συλλογικής ή ατομικής νόμιμης άμυνας στις περιπτώσεις εκείνες όπου κάποιο μέλος των Ηνωμένων Εθνών δέχεται ένοπλη επίθεση, μέχρι τη στιγμή που το συμβούλιο ασφαλείας λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διατηρηθεί η ειρήνη. Τα μέτρα που λαμβάνονται από μέρους των μελών κατά την άσκηση του δικαιώματος της νόμιμης άμυνας θα πρέπει αμέσως να ανακοινώνονται στο συμβούλιο ασφαλείας και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να θίγεται η εξουσία αλλά και η υποχρέωση, που έχει το Συμβούλιο Ασφαλείας να αναλάβει οποιαδήποτε δράση κρίνει αναγκαία για να διατηρηθεί ή για να αποκατασταθεί η Διεθνής Ειρήνη και ασφάλεια

3^ο Κεφάλαιο Ειρηνευτικές αποστολές και επιχειρήσεις

Στο κεφάλαιο αυτό στο επίκεντρο τίθενται οι ειρηνευτικές αποστολές. Εισαγωγικά να σημειωθεί ότι η βία και ο πόλεμος είναι απότοκα υπολογισμένης δράσης με σκοπό τη διασφάλιση συμφερόντων και την εξυπηρέτηση σκοπών είτε στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό ενός κράτους είτε σε διεθνές επίπεδο. Αυτά συνιστούν το βασικό πλαίσιο πάνω στο οποίο ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών κινείται, ώστε να δημιουργεί ειρηνευτικές δυνάμεις, τις οποίες αναπτύσσει ανά την υφήλιο με συγκεκριμένες αποφάσεις για την ανατροπή του σκοπού του κράτους που η συμπεριφορά του ένεκα του συμφέροντος παρεκκλίνει επικίνδυνα από το καθιερωμένο πλαίσιο.

Συνεκτιμώντας τα όσα επισημάνθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο να επισημανθεί ότι η νομική βάση για την δράση δυνάμεων υπό την αιγίδα Ο.Η.Ε. προβλέπεται στον Καταστατικό Χάρτη του οργανισμού στα κεφάλαια VI, VII καθώς και στο VIII. Επιπλέον αναφέρεται ότι το κεφάλαιο VI ασχολείται με την «ειρηνική επίλυση των διαφορών», το κεφάλαιο VII περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την «Δράση σε σχέση με την Ειρήνη, παραβιάσεις της ειρήνης και πράξεις επιθετικότητας», ενώ το κεφάλαιο VIII του Χάρτη προβλέπει επίσης τη συμμετοχή περιφερειακών ρυθμίσεων και οργανισμών για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι δραστηριότητες είναι συνεπείς με τους σκοπούς και τις αρχές που περιγράφονται στο Κεφάλαιο I του Χάρτη.

3.1 Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας τα όσα επισημάνθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο σχετικά με τον ΟΗΕ και το καταστατικό χάρτη όπως επίσης συνεκτιμώντας το περιεχόμενο των άρθρων του κεφαλαίου 7 θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι η διατήρηση της ειρήνης αποτελεί ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους τα Ηνωμένα έθνη σε μία προσπάθεια να βοηθήσουν τις χώρες να μεταβούν από τη διαμάχη στην ειρήνη. Οι ειρηνευτικές αποστολές - επιχειρήσεις του ΟΗΕ (τα μέλη των οποίων είναι γνωστά και ως «Κυανόκρανοι») δημιουργήθηκαν το 1948. Την περίοδο εκείνη οι συνεχόμενες εχθρότητες του Ψυχρού Πολέμου, συχνά παρέλυαν τις διεργασίες του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η διεθνής κοινότητα χαρακτηριζόταν από ιδιαίτερη αστάθεια, γεγονός που κατέστησε επιτακτική την ανάγκη να αναπτυχθεί το

δόγμα της Επιβολής της Ειρήνης, το οποίο προέβλεπε ότι άοπλοι παρατηρητές θα τοποθετούνταν σε συγκρουσιακές ζώνες (περιοχές στις οποίες δεν υπήρχε διάθεση για συνεργασία και επίλυση της διαφοράς), προκειμένου να εναρμονιστούν οι αντιτιθέμενες απόψεις μέσω της ειρηνικής οδού.

Οι αποστολές αυτές αρχικά περιορίζονταν στην κατάπαυση του πυρός, παρέχοντας συγχρόνως σημαντική υποστήριξη στις πολιτικές προσπάθειες για ειρηνική επίλυση των διαφορών. Η πρώτη ειρηνευτική επιχείρηση πραγματοποιήθηκε το 1948. Συγκεκριμένα, ο Οργανισμός Επίβλεψης Ανακωχής του ΟΗΕ (United Nations Truce Supervision Organization) απεστάλη στο Ισραήλ, όταν η σύγκρουση με τα αραβικά κράτη για τη δημιουργία του Ισραήλ έφτασε σε εκκεχειρία. Τις δεκαετίες του 1960-1970 πραγματοποιήθηκε πληθώρα ειρηνευτικών επιχειρήσεων στη Δομινικανή Δημοκρατία, την Υεμένη, την Κύπρο και τη Μέση Ανατολή, ενώ το 1988 απονεμήθηκε στους Κουανόκρανους το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης, για τη συνολική συνεισφορά τους στο σεβασμό της θεμελιώδους αρχής των Ηνωμένων Εθνών και παράλληλα για την επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης.

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που συνοδεύουν τις ειρηνευτικές δυνάμεις είναι ένα γεγονός ότι παρέχουν ασφάλεια, ενίσχυση και πολιτική στήριξη (Κόττας, 2018). Ένας από τους πιο αποτελεσματικούς μηχανισμούς του ΟΗΕ για τη διασφάλιση της ειρήνης δεν είναι άλλος από τις ειρηνευτικές δυνάμεις (peacekeeping troops), ο ρόλος των οποίων αναδεικνύεται ακόμη μεγαλύτερος σήμερα, υπό το φως της παγκόσμιας τρομοκρατίας, του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της επικράτησης εξτρεμιστικών τάσεων (Τηλέμαχου, 2017). Για να διατηρηθεί η ειρήνη τρεις βασικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται είναι:

- *η μη χρήση βίας*: Η αρχή της απαγόρευσης της απειλής αλλά και της χρήσης βίας όπως επίσης η υποχρέωση τα κράτη να λύνουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα υπαγορεύονται από τον καταστατικό χάρτη όπως επισημάνθηκε και παραπάνω. Η χρήση βίας πέρα από τα όρια τις διατάξεις εγείρει ζητήματα για ενδεχόμενη μεταβολή του περιεχομένου της μέσα από τη διαμόρφωση ενός νέου Εθνικού κανόνα που θα επέστρεφε ή/και θα επέβαλε μονομερώς ή χωρίς την έγκριση του Συμβουλίου ασφαλείας την ανθρωπιστική επέμβαση. Να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι δεν υπάρχει απόλυτη σύμπτωση ανάμεσα στο περιεχόμενο των εννοιών “απειλή ή χρήση βίας” και “απειλή ή διατάραξη της

ειρήνης” όπως αυτά προσδιορίζονται από τον καταστατικό χάρτη καθιστά χαλαρά τα κριτήρια εφαρμογής των διατάξεων 7ου κεφαλαίου. Με βάση το άρθρο 2 για τη διαπίστωση της χρήσης βίας θα πρέπει να πληρούνται τρεις (3) βασικές προϋποθέσεις οι οποίες είναι:

- Να κατευθύνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ενός κράτους
- Να απειλεί την πολιτική προστασία του και
- Να είναι ασυμβίβαστη με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών (Τσιτσελίκης, 2001).

➤ *η συναίνεση των μερών*: Η συναίνεση του κράτους στο έδαφος του οποίου εγκαθίσταται ή ενεργή μία στρατιωτική δύναμη, αποτελεί μία από τις βασικότερες προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της παρουσίας αυτής, είτε προέρχεται μονομερώς από κράτος ή από ομάδα κρατών είτε κατόπιν εφαρμογής των μέτρων του κεφαλαίου 6 του χάρτη. Η συναίνεση μπορεί να διασφαλιστεί κατά περίπτωση ad hoc ή εντός του πλαισίου συμβατικών υποχρεώσεων. Στα παραπάνω να προστεθεί ακόμα ότι σήμερα στο έδαφος του οποίου συντελείται η επέμβαση, δεν μπορεί να εκληφθεί ως μία νόμιμη ενέργεια, παρά μόνο αν η επέμβαση είναι περιορισμένης έκτασης και στο πλαίσιο της συγκατάθεσης του κράτους και αν η τελευταία αποφασίστηκε νόμιμα με βάση τους κανόνες της εσωτερικής και διεθνούς έννομης τάξης (Τσιτσελίκης, 2001).

➤ *η αμεροληψία* (Κόττας, 2018) Η σπουδαιότητα της αμεροληψίας συνίσταται στο ότι, αν αυτή δεν τηρηθεί ή αν δημιουργηθεί η αντίληψη ότι η Δύναμη Υποστήριξης Ειρήνης (ΔΥΕ) μεροληπτεί υπέρ της μιας ή της άλλης πλευράς, τότε θα υπάρξει αρνητικός αντίκτυπος στη συναίνεση των πλευρών και θα δυσκολευθεί η διεξαγωγή της επιχείρησης.

Η εξέλιξη των ειρηνευτικών αποστολών σε επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης επέφερε σχετικές μεταβολές και στις τρεις βασικές αρχές λειτουργίας όλων των αποστολών, αρχές που διέπουν σχεδόν όλες τις γενεές των ειρηνευτικών δυνάμεων. Η αλλαγή αυτή επήλθε καθώς οι σύγχρονες επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης του Ο.Η.Ε. εμπλέκονται πλέον πέραν της απλής επιτήρησης συμφωνιών ειρήνης και με δράσεις που αφορούν την πρόληψη των συγκρούσεων, τη

διαμεσολάβηση, την ειρηνευτική διαδικασία, την επιβολή της ειρήνης και δραστηριότητες οικοδόμησης της ειρήνης όπως θα επισημανθεί και στο επόμενο κεφάλαιο. Σε κάθε περίπτωση είναι αποδεκτό ότι οι παραπάνω τρεις αρχές είναι αναλλοίωτες και διαχρονικές και ότι έτυχαν εσφαλμένης εφαρμογής σε ορισμένες περιπτώσεις.

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις για να είναι αποτελεσματικές θα πρέπει να προκύπτουν κατόπιν συναίνεσης των κυριότερων μερών της σύγκρουσης, γεγονός που απαιτεί να υπάρχει δέσμευση των μερών σε μία πολιτική διαδικασία. Από τη στιγμή που υπάρχει κοινή αποδοχή τότε ο ΟΗΕ έχει την αναγκαία ελευθερία δράσης τόσο σε φυσικό επίπεδο όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Από την άλλη μεριά το ζήτημα της αμεροληψίας αποτελεί μία βασική συνιστώσα προκειμένου να διατηρηθεί η συναίνεση και η συνεργασία ανάμεσα στα μέρη, αλλά θα πρέπει να τονιστεί ότι η αμεροληψία ως έννοια δεν θα πρέπει να συγχέεται ούτε με την έννοια της ουδετερότητας αλλά ούτε και με την έννοια της αδράνειας. Κατά συνέπεια οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι αμερόληπτες κατά της σχέσης τους με τα συμβαλλόμενα μέρη στο πλαίσιο της σύγκρουσης, αλλά δεν θα πρέπει να είναι ουδέτερες για την εκτέλεση μιας εντολής (Κόττας, 2018). Ανεξάρτητα από την ανάγκη διατήρησης καλών σχέσεων με τα μέρη, μια ειρηνευτική αποστολή δεν πρέπει να αποφεύγει την αυστηρή εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας από φόβο παρερμηνείας ή αντιποίνων, καθώς αυτό θα μπορούσε να υπονομεύσει την αξιοπιστία και τη νομιμότητα των επιχειρήσεων και, κατ' επέκταση, να οδηγήσει σε πιθανή απόσυρση της συγκατάθεσης ενός ή περισσότερων μερών (Τηλεμάχου, 2017).

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις καλούνται όχι μόνο να διατηρήσουν την ειρήνη και την ασφάλεια των πολιτών σε επίμαχες περιοχές, αλλά και α) να διευκολύνουν τις πολιτικές διαδικασίες, β) να βοηθήσουν στον αφοπλισμό, γ) να προστατεύσουν και να προωθήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και δ) να συμβάλλουν στην αποκατάσταση του κράτους δικαίου. Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο το οποίο θα πρέπει να διακρίνει τις ειρηνευτικές αποστολές είναι το γεγονός ότι αυτές δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως ένα μέσο για επιβολή δύναμης. Πάραυτα δύναται να αξιοποιήσουν σε πρακτικό επίπεδο την βία εφόσον υπάρχει σχετική εξουσιοδότηση από μέρος του Συμβουλίου ασφαλείας, σε περιπτώσεις που ενεργούν σε αυτοάμυνα αλλά και για την υπεράσπιση μιας εντολής. Σε κάθε περίπτωση αναγνωρίζεται ότι η επιχείρηση του ΟΗΕ θα πρέπει

να χρησιμοποιεί την βία μόνο όταν αυτή αποτελεί την έσχατη λύση ενώ όπως τονίζει και ο Κόττας (2018) «η χρήση βίας σε μία ειρηνευτική επιχείρηση του ΟΗΕ επιφέρει πολλές συνέπειες και μπορεί να οδηγήσει σε απρόβλεπτες περιστάσεις». Σε ορισμένες ασταθείς καταστάσεις, το Συμβούλιο Ασφαλείας παραχώρησε στις ειρηνευτικές δυνάμεις εξουσιοδότηση να “χρησιμοποιήσουν όλα τα απαραίτητα μέσα” για να ανατρέψουν προσπάθειες διατάραξης των πολιτικών διαδικασιών, να προστατεύσουν τους αμάχους από επικείμενη απειλή επίθεσης, και να συμβάλλουν τις εθνικές αρχές στην εγκαθίδρυση δημοκρατικών θεσμών, και στη θεμελίωση του κράτους δικαίου (Τηλεμάχου, 2017).

Συνεκτιμώντας τα παραπάνω να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι ο Μ. Γκάλι, πρώην Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ είχε προβεί στην ταξινόμηση των ειρηνευτικών αποστολών σε τέσσερις επιμέρους κατηγορίες (Κουλουμπής, 1995):

1. Προληπτική διπλωματία για την πρόληψη διαφωνιών και κλιμάκωσή τους.
2. Ειρηνοποίηση χωρίς βίαια μέσα των εχθρικών δυνάμεων.
3. Διατήρηση της ειρήνης που επιτυγχάνεται μέσα από την αγωγή στρατιωτικού, αστυνομικού και πολιτικού προσωπικού στις περιοχές εκείνες που έχουν συναινέσει τα διαφωνούντα μέρη
4. Η εφαρμογή της ειρήνης συνιστά μία διαδικασία η οποία αποβλέπει στο να ιδρυθούν ανθρωπιστικοί, διοικητικοί, δημοκρατικοί και πολιτιστικοί θεσμοί σε περιοχές οι οποίες έχουν πληγεί από την διαδοχή.

3.2 Ιστορική αναδρομή ειρηνευτικών αποστολών

Οι ειρηνευτικές αποστολές όπως αυτό κατέστη εμφανές από την προηγούμενη ενότητα συνιστούν από τις καινοτόμες δράσεις στις οποίες προέβη ο ΟΗΕ σε μία προσπάθεια να μετριάσει τις απειλές και τις παραβιάσεις σε επίπεδο Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας. Λαμβάνοντας υπόψη τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι αποστολές που αφορούν στην υποστήριξη της ειρήνης δεν προβλέπονται με τρόπο ρητό. Από το 1950 με τον πόλεμο της Κορέας που πραγματοποιήθηκε η πρώτη μεγάλη την εθνική αποστολή και εν συνεχεία με την κρίση του Σουέζ το 1956, ήδη ναυτικές αποστολές σταδιακά άρχισαν να αλλάζουν χαρακτήρα

και να εξελίσσονται σε μία κατεύθυνση να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν με όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικό τρόπο τις κρίσεις που ανέκυπταν (Τσιτσελίκης, 2001).

Αναλυτικότερα, η πρώτη ένοπλη Επιχείρηση Διατήρησης της Ειρήνης ήταν η UN Emergency Force (UNEF I), η οποία αναπτύχθηκε με επιτυχία το 1956 για να αντιμετωπιστεί η κρίση του Σουέζ. Η UNEF I αναπτύχθηκε για να εξασφαλίσει και να εποπτεύσει τον τερματισμό των εχθροπραξιών, περιλαμβανομένης και της απόσυρσης των δυνάμεων της Γαλλίας, του Ισραήλ και του Ηνωμένου Βασιλείου από την Αίγυπτο και στη συνέχεια να ασκήσει εποπτεία μεταξύ των Ισραηλινών και των Αιγυπτιακών δυνάμεων. Η σύσταση της UNEF I, αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη στην ιστορία των Ηνωμένων Εθνών, καθότι δεν αποτελούσε μια επιχείρηση επιβολής της ειρήνης, όπως προνοεί το Άρθρο 42 του Χάρτη (ΟΗΕ, Καταστατικός Χάρτης ΟΗΕ 1947), αλλά μια επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης που αναπτύχθηκε με τη συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Το 1960 αναπτύχθηκε η επιχείρηση United Nation Operation in the Congo (ONUC), η οποία αποτέλεσε την πρώτη μεγάλης έκτασης επιχείρηση που απαριθμούσε στη δύναμη της στρατιωτικό προσωπικό που έφτανε περίπου στις είκοσι χιλιάδες. Εντολή της ήταν η εξασφάλιση της απόσυρσης των βελγικών στρατευμάτων, η υποβοήθηση της Κυβέρνησης να τηρήσει το νόμο και τη δημόσια τάξη και να προσφέρει τεχνική βοήθεια. Η λειτουργία της επιχείρησης, διαδοχικά μετατράπηκε κατά τρόπο που να περιλαμβάνει και τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του Κονγκό, εμποδίζοντας τους εμφύλιους πολέμους. Κατά τη δεκαετία μεταξύ του 1960 και 1970, ο ΟΗΕ ανέπτυξε αποστολές μικρής διάρκειας όπως αυτές στη Δομινικανή Δημοκρατία (Mission of the Representative of the Secretary-General in the Dominican Republic - DOMREP), στη Δυτική Νέα Γουινέα (United Nations Security Force in West New Guinea - UNSF) και στην Υεμένη (United Nations Yemen Observation Mission - UNYOM). Στη συνέχεια ανέπτυξαν αποστολές και επιχειρήσεις μεγαλύτερης διάρκειας όπως αυτή στην Κύπρο (United Nations Force in Cyprus - UNFICYP), τη δεύτερη αποστολή στην Μέση Ανατολή (UNEF II) και αυτή στο Λίβανο (United Nations Interim Force on Lebanon - UNIFIL).

Υπήρξε μία ραγδαία αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων του ΟΗΕ από το 1989 μέχρι το 1994. Σε αυτό το χρονικό διάστημα αναπτύχθηκαν 20 νέες επιχειρήσεις. Τέτοιες επιχειρήσεις αναπτύχθηκαν στην Αγκόλα (United Nation Angola Verification

Mission I - UNAVEM I), στην Καμποτζία (United Nation Transitional Authority in Cambodia -UNTAC), στο Ελ Σαλβαδόρ (United Nation Observer Mission in El Salvador - ONUSAL), στην Μοζαμβίκη (United Nation Operation in Mozambique - ONUMOZ) και στην Ναμίμπια (United Nation Transition Assistance Group – UNTAG). Σκοπός των επιχειρήσεων αυτών ήταν η εφαρμογή ειρηνευτικών συμφωνιών, η σταθεροποίηση της κατάστασης ασφαλείας, η ανασυγκρότηση του στρατού και της αστυνομίας και η διενέργεια εκλογών για ανάδειξη νέων κυβερνήσεων και εγκαθίδρυσης δημοκρατικών θεσμών.

Στις αρχές της δεκαετία του 1990 επαναξιολογήθηκαν οι επιχειρήσεις αυτές καθότι υπήρξαν καταστάσεις όπου το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ) δεν μπόρεσε να υιοθετήσει και να εφαρμόσει ισχυρούς και σαφείς όρους εντολής. Αναπτύχθηκαν επιχειρήσεις σε περιπτώσεις συγκρούσεων όπου οι εχθροπραξίες και οι συγκρούσεις δεν μπόρεσαν να τερματιστούν, όπως στην Πρώην Γιουγκοσλαβία (United Nation Protection Force - UNPROFOR), στην Ρουάντα (United Nation Assistance Mission for Rwanda -UNAMIR) και στη Σομαλία (United Nations Operation in Somalia II - UNOSOM II).

Η συνεχιζόμενη αύξηση των κρίσεων και των συγκρούσεων, οδήγησε σε επιβεβαίωση του ρόλου των επιχειρήσεων του ΟΗΕ και μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990 αναπτύχθηκαν επιχειρήσεις στην Αγκόλα Angola [United Nation Angola Verification Mission III (UNAVEM III) – United Nation Observer Mission in Angola (MONUA)], στην Βοσνία Ερζεγοβίνη (United Nation Mission in Bosnia and Herzegovina -UNMIBH), στην Κροατία (United Nation Confidence Restoration Operation in Croatia -UNCRO), στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (United Nation Preventive Deployment Force - UNPREDEP), στη Γουατεμάλα (United Nation Verification Mission in Guatemala (MINUGUA) και στην Αϊτή [United Nation Support Mission in Haiti (UNSMIH) –United Nation Transition Mission in Haiti (UNTMIH) – United Nation Civilian Police Mission in Haiti (MIPONUH)].

3.3 Η διάκριση και εξέλιξη των ειρηνευτικών αποστολών

Οι ειρηνευτικές αποστολές στην εξέλιξη τους μέσα στο χρόνο μπορεί να διακριθούν σε τρεις (3) κατηγορίες οι οποίες περιλαμβάνουν τις ειρηνευτικές

αποστολές πρώτης γενιάς, τις ειρηνευτικές αποστολές δεύτερης γενιάς και τις ειρηνευτικές αποστολές τρίτης γενιάς.

Ειρηνευτικές αποστολές πρώτης γενιάς

Η πρακτική υιοθέτησης και ανάπτυξης ειρηνευτικών επιχειρήσεων ξεκίνησε το 1948, όπου αναπτύχθηκαν ειρηνευτές ως παρατηρητές στην Μέση Ανατολή. Κατά τη διάρκεια της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου, οι σκοποί των επιχειρήσεων περιορίζονταν στη διατήρηση της κατάπαυσης του πυρός και σταθεροποίησης της επί του εδάφους καταστάσεως, υποβοηθώντας διαδικασίες σε πολιτικό επίπεδο για επίλυση συγκρούσεων με ειρηνικά μέσα. Οι Επιχειρήσεις Διατήρησης της Ειρήνης από το 1950 μέχρι το τέλος του ψυχρού πολέμου, χαρακτηρίστηκαν ως «παραδοσιακές επιχειρήσεις (traditional peacekeeping)» ή ακόμα «επιχειρήσεις τήρησης της εκχειρίας (truce-keeping)». Οι αρχές των επιχειρήσεων αυτών προήλθαν από την πρώτη επιχείρηση που αναπτύχθηκε, την UNEF I, η οποία απετέλεσε κατά κάποιον τρόπο το αρχέτυπο για τις μετέπειτα επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές κυρίως βασίζονταν σε αρχές παρά σε ξεκάθαρους κανόνες, καθότι ο όρος διατήρησης της ειρήνης (peacekeeping), δεν καθορίζεται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Αναφορικά με της πρώτης γενιάς ειρηνευτικές αποστολές αυτές διακρίνονται με τη σειρά τους σε δύο επιμέρους κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία συμμετέχουν στρατιωτικοί παρατηρητές ενώ στη δεύτερη κατηγορία αποτελούνται εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά από στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ. Σχετικά με τους στρατιωτικούς παρατηρητές να σημειωθεί ότι αυτοί είναι άοπλοι και μέσω της αποστολής τους επιδιώκεται η επιτήρηση για την κατάπαυση του πυρός και τη δημιουργία ουδέτερων ζωνών ανάμεσα στις αντιμαχόμενες πλευρές. Στη δεύτερη περίπτωση δηλαδή στις ειρηνευτικές αποστολές οι οποίες αποτελούνται από στρατιωτική δύναμη του ΟΗΕ συμμετέχουν αστυνομικές δυνάμεις οι οποίες φέρουν ελαφρύ οπλισμό και επιδιώκουν να επιτηρήσουν την ουδέτερη ζώνη ανάμεσα στα αντιμαχόμενα μέρη (Τελανιάν 2001). Δεν επιτρέπεται η χρήση της βίας εκτός από τις περιπτώσεις που πρόκειται για αυτοάμυνα, ενώ ο σκοπός των αποστολών αυτών είναι να σταματήσουν οι εχθροπραξίες και να παρασχεθεί προστασία σε όσους απειλούνται από τις συγκρούσεις

Η πρώτη ειρηνευτική αποστολή που πραγματοποιήθηκε με την κρίση του Σουέζ λειτούργησε ως υπόδειγμα για τις επόμενες, καθόσον συμπεριλάμβανε βασικά

χαρακτηριστικά όπως το γεγονός ότι υπήρχε συγκατάθεση των αντιμαχόμενων μερών, εφαρμόστηκε η αρχή της οικειοθελούς συνεισφοράς των στρατιωτικών δυνάμεων, δεν χρησιμοποιήθηκε βία, τηρήθηκε η αρχή της αμεροληψίας αλλά και της υπαγωγής των ειρηνευτικών επιχειρήσεων κάτω από τον έλεγχο του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ (Schweigman, 2001)

Μια παρατήρηση που θα πρέπει να γίνει σχετικά με τις ειρηνευτικές αποστολές πρώτης γενιάς είναι το γεγονός ότι η σύσταση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης κατά την περίοδο αυτή οφείλεται στην ανάγκη αντιστάθμισης της αδυναμίας του Συμβουλίου Ασφαλείας να εκπληρώσει τις αρμοδιότητές του, με βάση το Κεφάλαιο VII του Καταστατικού Χάρτη, λόγω του ανταγωνισμού των τότε δύο υπερδυνάμεων. Οι επιχειρήσεις που αποτελούνται από στρατιωτικές ένοπλες δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών με ελαφρύ οπλισμό, είχαν ως καθήκοντα να επιτηρούν τη ουδέτερη ζώνη που χωρίζει τους εμπολέμους, να εμποδίζουν την επανάληψη των εχθροπραξιών και προσφέρουν προστασία στους απειλούμενους από τη σύγκρουση. Τα καθήκοντα αυτά δεν εμπίπτουν πλήρως στις πρόνοιες του Κεφαλαίου VI, αλλά ούτε και σε αυτές του Κεφαλαίου VII. Ως εκ τούτου προέκυψε ένα θεσμικό κενό στο Χάρτη για μία ενδιάμεση κατάσταση, των δύο αυτών κεφαλαίων, σε τέτοιο βαθμό που χαρακτηρίστηκαν ως Επιχειρήσεις του «Κεφαλαίου VI και μισό».

Ειρηνευτικές αποστολές δεύτερης γενιάς

Με το τέλος του ψυχρού πολέμου, το στρατηγικό πλαίσιο των επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης άλλαξε. Η ιδιομορφία των νέων συγκρούσεων της δεκαετίας του 1990, οι οποίες είναι στην πλειοψηφία τους εθνοτικές ή φυλετικές συρράξεις, συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση των ειρηνευτικών επιχειρήσεων δεύτερης γενιάς. Οι νέες αυτές εστίες συγκρούσεων προέκυψαν κυρίως μετά την κατάρρευση των πρώην κομμουνιστικών καθεστώτων, αλλά και την αναβίωση των αιματηρών εμφυλίων πολέμων στην Αφρικανική Ήπειρο. (Vaugan, et al., 2008).

Το Συμβούλιο Ασφαλείας άρχισε να ασχολείται και να ενεργεί πιο ενεργά προς την κατεύθυνση που αφορούσε στην ειρηνική επίλυση τοπικών συγκρούσεων. Ενώ με το τέλος του ψυχρού πολέμου παρουσιάστηκε μείωση των διεθνών συγκρούσεων, οι εσωτερικές συγκρούσεις αποτελούσαν την πλειοψηφία των προβλημάτων στο διεθνές περιβάλλον. Με άλλα λόγια, παρατηρείται ότι η φύση των συγκρούσεων άλλαξε και οι

διεθνείς συγκρούσεις μετατράπηκαν σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα, σε διεθνοποιημένες ένοπλες συγκρούσεις, σε ενδοκρατικές συγκρούσεις και σε εμφύλιους πολέμους (Κωνσταντινίδης 2004).

Υπό αυτό το πρίσμα οι επιχειρήσεις του ΟΗΕ έπρεπε πλέον να αντιμετωπίσουν πολυσύνθετα προβλήματα, όπως η παρακολούθηση της τήρησης και εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η παρακολούθηση συμφωνιών αφοπλισμού και αποστράτευσης πρώην μαχητών. Στο διάστημα 1989 - 1994, οι επιχειρήσεις του ΟΗΕ εισέρχονται σε νέα φάση. Ο αριθμός τους αυξάνεται σημαντικά και διευρύνεται η εντολή τους. Εκτός από τα παραδοσιακά τους καθήκοντα, αναλαμβάνουν τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας, την εποπτεία εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την επίβλεψη δημοκρατικών εκλογών και γενικότερα τη στήριξη της διαδικασίας οικοδόμησης της ειρήνης εντός των εμπολέμων κρατών.

Με άλλα λόγια, οι ειρηνευτικές αποστολές δεύτερης γενιάς καλούνται να ανταποκριθούν σε μία πληθώρα καθηκόντων παρέχοντας βοήθεια για να αναπτυχθούν βιώσιμοι θεσμοί διακυβέρνησης, να τηρούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και να διασφαλίζεται η μεταρρύθμιση στον τομέα της ασφάλειας, ο ανθρωπισμός και η επανένταξη όσων συμμετείχαν σε εχθροπραξίες. Σε αυτές τις αποστολές συμμετέχουν κατά κύριο λόγο στρατιωτικές δυνάμεις, όμως δεν θα πρέπει να παραλειφθεί ότι σημαντικός είναι και ο αριθμός των ατόμων του πολιτικού προσωπικού οι οποίοι εργάζονται στον ΟΗΕ.

Σχετικά με τις ειρηνευτικές αποστολές δεύτερης γενιάς να διευκρινιστεί ότι αυτές συνιστούν πολυδιάστατες επιχειρήσεις που αποβλέπουν στο να υλοποιήσουν ολοκληρωμένες ειρηνευτικές συμφωνίες ώστε να τεθούν τα θεμέλια για μία βιώσιμη επίλυση του προβλήματος σε περιοχές οι οποίες είναι ευαίσθητες. Πρόκειται για διευρυμένες επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (wider peacekeeping), στρατηγικές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (strategic peacekeeping), πολυδιάστατες επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (multidimensional peacekeeping). Χαρακτηριστικό των οποίων ήταν η σύνθετη ή πολυδιάστατη εντολή (integrated mandate) σχετικά με την αποστολή τους. Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των εντολών των ειρηνευτικών επιχειρήσεων δεύτερης γενιάς αντανάκλαται και στη σύνθεσή τους, που εκτός από το στρατιωτικό σκέλος περιλαμβάνει και πολιτικό προσωπικό καθώς και στελέχη των αστυνομικών δυνάμεων των κρατών μελών.

Η πρώτη επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης του είδους αυτού ήταν η UNTAG (UNITED NATIONS TRANSITION ASSISTANCE GROUP) που αναπτύχθηκε στη Ναμίμπια από το 1988 έως το 1990, η οποία συνέβαλε στην εποπτεία και κατάπαυση του πυρός, στον αφοπλισμό των ενόπλων τμημάτων και στη διενέργεια αδιάβλητων εκλογών που οδήγησαν στην ανεξαρτησία της Ναμίμπια. Άλλου τέτοιου είδους επιχείρηση είναι UNTAC (UNITED NATIONS TRANSITION ASSISTANCE AUTHORITY IN CAMBODIA), η οποία συνέβαλε στην αποκατάσταση της ειρήνης και της εσωτερικής δομής και των λειτουργιών του κράτους μετά την εμφύλια σύρραξη.

Ειρηνευτικές αποστολές τρίτης γενιάς

Η ίδρυση των επιχειρήσεων στο Κόσσοβο UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) και στο Ανατολικό Τιμόρ UNTAET (United Nations Transition Administration in East Timor) ουσιαστικά εισήγαγαν τις επιχειρήσεις «Τρίτης Γενιάς (Third Generation)». Οι επιχειρήσεις αυτές οι οποίες αναπτύχθηκαν στην καμπή του 21ου αιώνα ενδεχομένως να αποτελούν και την πλέον φιλόδοξη δράση του ΟΗΕ. Όσον αφορά τις ειρηνευτικές αποστολές τρίτης γενιάς να σημειωθεί ότι πρόκειται για σύνθετες και πολυδιάστατες ειρηνευτικές αποστολές οι οποίες προέκυψαν ως ανάγκη λόγω των διακρατικών συγκρούσεων και των εκτεταμένων εμφυλίων πολέμων σε κράτη κακώς διοικούμενα. Χρονολογικά η απαρχή των επιχειρήσεων αυτών προσδιορίζεται το 1999. Η απαίτηση επαναπροσδιορισμού των ειρηνευτικών αποστολών ήταν ένα συνονθύλευμα πολιτικοστρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών αποστολών και ανθρωπιστικών οργανώσεων (Thakur, 2001).

Στο σημείο αυτό να παρατηρηθεί ότι η διαφοροποίηση των αποστολών αυτό σε σύγκριση με το ρόλο που διαδραμάτισαν οι κυανόκρανοι έγκειται στο γεγονός ότι οι κυανόκρανοι διαχώρισαν τις εχθρικές δυνάμεις και διατηρούσαν την κατάπαυση του πυρός και την ανακωχή, γεγονός που προϋπέθετε να υπάρχει συνεργασία και υποστήριξη ανάμεσα στα αντιμαχόμενα μέρη. Ωστόσο μετά τον ψυχρό πόλεμο κατέδειξε ότι δεν υπήρχε πάντοτε συναίνεση των αντιμαχόμενων μερών (Ghali, 1993). Οι επιχειρήσεις αυτές δεν εστιάστηκαν μόνο στην αποκατάσταση της ειρήνης, αλλά ανέλαβαν διοικητικές αρμοδιότητες σε συνθήκες απουσίας κρατικής ή διοικητικής οργάνωσης. Επίσης εστιάστηκαν στην ανθρώπινη διάσταση, δηλαδή στην ασφάλεια των ατόμων και στον διαχωρισμό των θυμάτων και των δραστών. Η διαφορά μεταξύ

των επιχειρήσεων δεύτερης και τρίτης Γενιάς, θεωρητικά τουλάχιστον, διασαφηνίστηκε στην Έκθεση Μπραχίμι, όπου ζητήθηκαν δραστικές αλλαγές στην διαδικασία διατήρησης της ειρήνης.

Σε κάθε περίπτωση οι ειρηνευτικές αποστολές της τρίτης γενιάς περικλείουν ένα ευρύ φάσμα από στόχους και παράλληλα απαιτούν την υιοθέτηση μιας πολυδιάστατης προσέγγισης, στο πλαίσιο της οποίας καθίσταται αναγκαία η συμμετοχή πολιτικών και αστυνομικών φορέων όπως και μελών του πολιτικού προσωπικού. Υπό αυτή τη μορφή αναπτύσσεται ο σημερινός όρος «Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης» για τη διευθέτηση μιας υφιστάμενης και ακμάζουσας κρίσης (ΓΕΕΘΑ, 2016, 5) ως μια διαδικασία που βρίσκεται κάτω από την εποπτεία του ΟΗΕ σε συνεργασία με πολυεθνικές δυνάμεις και οργανώσεις

3.4 Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (EYE)

Οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (EYE) είναι πολυλειτουργικές επιχειρήσεις στις οποίες συμμετέχουν διπλωματικές αντιπροσωπείες, στρατιωτικές δυνάμεις, ανθρωπιστικές οργανώσεις και διεξάγονται με σκοπό να επιτύχουν τον τερματισμό και τη μακροπρόθεσμη διευθέτηση μιας υφισταμένης κρίσεως. Οι EYE διεξάγονται αμερόληπτα και σχεδιάζονται για να υποστηρίξουν την ειρηνευτική διαδικασία ενός διεθνούς οργανισμού (Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΓΕΕΘΑ, 2003). Ο όρος Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων οι οποίες δημιουργούν ή στηρίζουν τις προϋποθέσεις για την διατήρηση της ειρήνης στο πλαίσιο μιας ενδοκρατικής ή μιας διακρατικής σύγκρουσης.

Το NATO σε σχετικό του εγχειρίδιο (MC 327/1) δίνει τον ακόλουθο ορισμό τονίζοντας πως οι επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης αποτελούν πολυεθνικές επιχειρήσεις οι οποίες διεξάγονται με αμεροληψία σε μία προσπάθεια υποστήριξης μιας συγκεκριμένης εντολής που δίνεται από τον ΟΗΕ ή από τον ΟΑΣΕ με τη συμμετοχή στρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών υπηρεσιών και οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, με απώτερο σκοπό την πολιτική επίλυση μιας κρίσης (Webber, Sperling & Smith, 2012). Οι σύνθετες πολυδιάστατες ειρηνευτικές αποστολές ενδέχεται να απαιτούν:

- Ανάπτυξη δύναμης για να αποτρέψουν το ξέσπασμα μιας ένοπλης σύγκρουσης ή να περιορίσουν την επέκταση της πέραν των συνόρων.
- Σταθεροποίηση καταστάσεων σύγκρουσης μετά από μια εκκεχειρία, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον για τα αντιμαχόμενα μέρη τέτοιο, ώστε αυτά να καταλήξουν σε μια διαρκή ειρηνευτική συμφωνία.
- Βοήθεια για την αποκατάσταση του νόμου και της τάξης και των κατάλληλων δικαστικών λειτουργιών.
- Παρακολούθηση και παροχή συμβουλών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.
- Επαφή με τα έθνη υποδοχής (host nations) και τους λοιπούς εσωτερικούς και εξωτερικούς φορείς και δρώντες, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών οργανισμών και των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (ΜΚΟ).
- Παρακολούθηση και έκθεση σχετικά με τις εξελίξεις στο εσωτερικό ή κοντά στην περιοχή των επιχειρήσεων.
- Προστασία των αμάχων.
- Προώθηση της ασφάλειας, των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης και των ρυθμίσεων για τον καταμερισμό της εξουσίας.
- Παροχή βοήθειας για την εφαρμογή ολοκληρωμένων ειρηνευτικών συμφωνιών.
- Παροχή βοήθειας στα κράτη ή τις περιοχές, να μεταβούν σε μια σταθερή κυβέρνηση, βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και της οικονομικής ανάπτυξης

Οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης συστάθηκαν από την ΟΗΕ λόγω του γεγονότος ότι δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη από τον καταστατικό χάρτη. Ωστόσο συνιστά έναν θεσμό ο οποίος εξελίχθηκε μέσα από τις πρακτικές που ακολουθήθηκαν από μέρους του ΟΗΕ χωρίς να υπάρχουν διαφωνίες και αντιδράσεις από τη μεριά των κρατών. Τα μέλη του ΟΗΕ συναίνεσαν διότι αναγνώριζαν πως συνιστούν μία πρακτική η οποία εναπόκειται στις αρμοδιότητες του οργανισμού (Αντωνόπουλος, 2011). Οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης μπορούν να διακριθούν αφενός, στις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις και αφετέρου στις Ανθρωπιστικές Επιχειρήσεις (Ράγιες, 2014). Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζεται με πιο αναλυτικό τρόπο η διάκριση μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών ειρηνευτικών αποστολών.

Όσον αφορά στο νομικό καθεστώς θα πρέπει να τονιστεί ότι το ευρύ πεδίο που καλύπτουν οι επιχειρήσεις προϋποθέτει ένα πολυσύνθετο σύστημα κανόνων που διέπουν τη λειτουργία των αποστολών. Η γραπτή προσέγγιση είναι σημαντική καθώς επιτρέπει αρχικά την ανάπτυξη ενός πλαισίου καθιερωμένων νομικών αρχών, μέσα από ένα αμάλγαμα πλαισίου και διαδικασίας. (McLaughlin, 2009, 210) Η πλειοψηφία των κανόνων καθορίζεται από συμφωνίες, όπως:

- i. *Συμφωνία Status of Forces Agreement (SOFA)*. Πρόκειται για συμφωνία που ορίζει τη σχέση του κράτους, στο οποίο αναπτύσσεται η δύναμη, με τα ΗΕ και αντικατοπτρίζεται από κανόνες εθιμικού δικαίου (Zwanenburg 2005). Αποτελεί τη συμφωνία στην οποία βασίζεται η συναίνεση του κράτους για ανάπτυξη επιχείρησης στο έδαφός του. Περιλαμβάνει την αστική και ποινική δικαιοδοσία του προσωπικού και τις διαδικασίες επίλυσης διενέξεων (Oswald 2010). Δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη της δύναμης, ειδικά όταν η κρατική αρχή είναι απύσχα.
- ii. *Συμφωνία Συμμετοχής (Participation Agreement)*. Συνάπτεται μεταξύ ΗΕ και κρατών που συνεισφέρουν δυνάμεις και εξοπλισμό. Προσδιορίζει κάθε λεπτομέρεια που έχει σχέση με τον ρόλο, τα καθήκοντα, τη διοίκηση και τον έλεγχο της δύναμης, καθώς και οικονομικές διεκπεραιώσεις και δικαιοδοσία.
- iii. *Κανόνες Εμπλοκής (ROE)*. Συμφωνία μεταξύ ΗΕ και κρατών συμμετοχής. Ρυθμίζει λεπτομέρειες δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, οδηγίες για χρήση βίας και αναλυτικές αντιδράσεις αναλόγως συνθήκης και περιστασης. Απώτερος σκοπός είναι η διαφύλαξη του ειρηνευτικού χαρακτήρα. Οι κανόνες εφαρμόζονται σε στρατιωτικό επίπεδο, αλλά διαμορφώνονται σε πολιτικό και νομικό.

3.5 Διάκριση επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης

Οι ειρηνευτικές αποστολές, είναι μείγμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων που συνίσταται από επιχειρησιακές και τακτικές αποστολές μικρής κλίμακας με σκοπό την επαναφορά, εγκαθίδρυση ή και διατήρηση των συνθηκών ειρήνης και σταθερότητας στο πλαίσιο των πολιτικών στόχων διευθέτησης της κρίσης και επίτευξης διαρκούς ειρήνης. Οι δύο κυρίες δραστηριότητες των Ηνωμένων Εθνών διακρίνουν τις ειρηνευτικές αποστολές σε δύο κατηγορίες οι οποίες είναι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις και οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις. Όσον αφορά τις ανθρωπιστικές επιχειρήσεις είναι

σημαντικό να διευκρινιστεί ότι πρόκειται για αποστολές οι οποίες συντελούνται προκειμένου να ανακουφίσουν τον ανθρώπινο πόνο, ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι υπεύθυνες αρχές της εκάστοτε περιοχής είναι είτε ανίκανες είτε απρόθυμες, να παράσχουν ικανοποιητικές υπηρεσίες και να υποστηρίξουν τον πληθυσμό σε περιπτώσεις πολέμου ή φυσικών καταστροφών. Με άλλα λόγια, σκοπός των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων είναι να σώσουν ζωές, να απαλύνουν την ανθρώπινη δυστυχία ή να προσφέρουν μία αίσθηση ανθρωπιάς.

Οι στρατιωτικές δυνάμεις σε ανθρωπιστικές επιχειρήσεις συνεργάζονται με μη κυβερνητικές οργανώσεις και με διεθνείς οργανισμούς (όπως ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός), με ειδικούς οργανισμούς του ΟΗΕ όπως η Ύπατη Αρμοστέα για τους Πρόσφυγες και η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και δραστηριοποιούνται σε υποστήριξη και προστασία κίνησης φαλάγγων διανομής ανθρωπιστικής βοήθειας, συντήρηση, επισκευή ή διάνοιξη δρομολογίων, την επισκευή ή κατασκευή βασικών έργων υποδομής, ανάπτυξη καταυλισμών για διανομή τροφίμων και παροχή βασικής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις εκτελούνται είτε στο πλαίσιο μιας άλλης Επιχείρησης Υποστήριξης της Ειρήνης όπως στην Αλβανία είτε ως ανεξάρτητη επιχείρηση όπως στο ΙΡΑΚ.

Από την άλλη μεριά είναι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις μέσω των οποίων διευρύνονται οι δυνατότητες για την αποτροπή των συγκρούσεων και την αποκατάσταση της ειρήνης. Σε αυτές περιλαμβάνονται ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων μέσω του οποίου δημιουργούνται ή στηρίζονται οι προϋποθέσεις εκείνες που απαιτούνται για τη διατήρηση της ειρήνης, σε μια εθνική ή περιφερειακή σύγκρουση. Ειδικότερα στις επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

- * Πρόληψη Σύγκρουσης (Conflict Prevention): Πρόκειται για διάφορες ενέργειες, ειδικά κάτω από το άρθρο VI του χάρτη των ΗΕ, που κυμαίνονται από διπλωματικές πρωτοβουλίες μέχρι την προληπτική ανάπτυξη δυνάμεων, με πρόθεση να παρεμποδίσουν την κλιμάκωση διαφωνιών σε ένοπλες συγκρούσεις ή με την εξάπλωση αυτών.
- * Εγκαθίδρυση Ειρήνης (Peace Making): Πρόκειται για Διπλωματικές ενέργειες, που διεξάγονται μετά την έναρξη της σύγκρουσης, με στόχο την ειρηνική διευθέτηση της διαφοράς. Μπορεί να περιλαμβάνουν την παροχή καλών

υπηρεσιών, διαμεσολάβηση, συμβιβασμό και πράξεις, όπως διπλωματική απομόνωση και κυρώσεις.

- * Διατήρηση της Ειρήνης (Peace Keeping). Αναφέρεται σε αποστολές που διενεργούνται κυρίως κατ' εφαρμογή του άρθρου VI του Χάρτη του ΟΗΕ, με τη συγκατάθεση των εμπλεκόμενων μερών στη σύγκρουση και με σκοπό τη συγκράτηση των αντιμαχομένων, το μετριασμό ή/και τον τερματισμό των εχθροπραξιών, την επαναφορά της ειρήνης και τη διευκόλυνση εφαρμογής μιας συμφωνίας ειρήνευσης. Πρόκειται για μια σειρά ενεργειών οι οποίες αποβλέπουν στη συγκράτηση, το μετριασμό και τον τερματισμό των εχθροπραξιών μεταξύ κρατών ή μέσα σε ένα κράτος, μέσω της μεσολάβησης ενός αμερόληπτου τρίτου μέρους, οργανωμένου και διευθυνομένου διεθνώς, χρησιμοποιώντας στρατιωτικές δυνάμεις και πολίτες, για να συμπληρώσει την πολιτική διαδικασία της επίλυσης της σύγκρουσης και να αποκαταστήσει και διατηρήσει την ειρήνη.
- * Επιβολή της Ειρήνης (Peace Enforcement): Πρόκειται για επιχειρήσεις, που εκτελούνται με βάση το Κεφάλαιο VII του Χάρτη του ΟΗΕ και διεξάγονται όταν η συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων μερών στη σύγκρουση δεν έχει επιτευχθεί ή πιθανόν δεν είναι σίγουρη. Σε αυτές τις επιχειρήσεις γίνεται χρήση στρατιωτικών μέσων για την αποκατάσταση, η επιβολή ειρήνης, σε μια περιοχή συγκρούσεων και την υποστήριξη των διπλωματικών προσπαθειών, για την επίτευξη μακροπρόθεσμης πολιτικής διευθέτησης της διαφοράς. Οι επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης μπορεί να περιλαμβάνουν και την επιβολή κυρώσεων, με τις οποίες θα εξαναγκάζονται τα αντιμαχόμενα μέρη να υποταχθούν στους όρους της συνθήκης ειρήνης. Η βασική διαφορά με τις επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης είναι η έλλειψη συγκατάθεσης όλων των μερών και η χρήση βίας, ως μέσο εξαναγκασμού ενός μέρους για συμμόρφωση σε κάποια συγκεκριμένη ενέργεια ή παράλειψη. Συνεπώς η Δύναμη Υποστήριξης της Ειρήνης σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να είναι εξοπλισμένη σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί σε αυτή την αποστολή της, που βέβαια αξίζει να τονισθεί, ότι δεν είναι η ήττα ή η καταστροφή του αντιπάλου, αλλά η εξαναγκαστική δράση κατά ενός μέρους, ώστε αυτό να σταματήσει να απειλεί την ειρήνη και να αποδεχθεί τους όρους της εντολής

- * Οικοδόμηση της ειρήνης (Peace Building): Πρόκειται για μια σειρά ενεργειών που γίνονται μετά το πέρας μιας συγκρούσεως, με σκοπό να καθορισθούν οι δομές που τείνουν να ενδυναμώσουν και παγιώσουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης και μια πολιτική διευθέτησης, ώστε να αποφευχθεί επιστροφή στη σύγκρουση.

Συμπληρωματικά προς τα παραπάνω, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στις επιχειρήσεις εκκενώσεως αμάχων. Είναι επιχειρήσεις που εκτελούνται από στρατιωτικές δυνάμεις, με σκοπό τη μεταφορά αμάχων από ένα μέρος στο οποίο η πολιτική κατάσταση και η κατάσταση ασφαλείας είναι τέτοια, που η τοπική κυβέρνηση δεν είναι δυνατόν να εγγυηθεί πλέον την ασφάλεια τους.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται ότι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ έχουν αυξηθεί και διευρυνθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Η αύξηση δεν είναι μόνο ποσοτική αλλά και ποιοτική. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ αναλαμβάνουν νέα καθήκοντα και συχνά υπερβαίνουν κατά πολύ τις παραδοσιακές τους δραστηριότητες. Μπορεί να προστατεύουν αποστολές ειδών πρώτης ανάγκης, να προσφέρουν υπηρεσίες σε θύματα, να ανταποκρίνονται στις ανάγκες προσφύγων, να επιβάλλουν κυρώσεις, να περισυλλέγουν νάρκες και να προσπαθούν να αφοπλίσουν εμπόλεμα μέρη. Πέρα δε από το στρατιωτικό, πολλές ειρηνευτικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε έναν ευρύ πολιτικό τομέα που περιλαμβάνει επόπτευση εκλογικών διαδικασιών, έλεγχο και τήρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανθρωπιστική βοήθεια, διοικητικά καθήκοντα, εδραίωση πολιτικών θεσμών, αναστήλωση κρατικής υποδομής και κυβερνητικών υπηρεσιών.

3.6 Η σχέση των επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης με τις άλλες επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης εκτελούνται ως επιχειρήσεις αντίδρασης σε μια κρίση και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων σε περιόδους εύθραυστης ισορροπίας ειρήνης, σύγκρουσης και μετά τη σύγκρουση. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει διάκριση ανάμεσα στις επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης και στις επιχειρήσεις πολέμου. Ειδικότερα όλες οι στρατιωτικές επιχειρήσεις διεξάγονται με ένα βαθμό αυτοσυγκράτησης κυρίως προς την πρόκληση θυμάτων, σε μια προσπάθεια συμμόρφωσης προς το Νόμο περί Ενόπλων Συγκρούσεων (Law of Armed Conflicts) και προς τις Συνθήκες της Γενεύης (Geneva Conventions).

Το βασικό στοιχείο που κάνει τις επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης να ξεχωρίζουν, είναι η αμερόληπτη φύση τους. Οι επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης δεν

είναι ούτε υπέρ ούτε κατά μιας συγκεκριμένης πλευράς και διεξάγονται με έναν αμερόληπτο και δίκαιο τρόπο. Οι επιχειρήσεις υποστήριξης ειρήνης είναι σχεδιασμένες για να επιβάλλουν τη συμμόρφωση προς την εντολή της επιχείρησης και να δημιουργήσουν ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις θα μπορούν να οικοδομήσουν την απαραίτητη δομή η οποία θα εξασφαλίσει τη λειτουργία μίας αυτοσυντηρούμενης ειρήνης. Γίνεται φανερό ότι οι όροι συναίνεση και αμεροληψία σε συνδυασμό με τις δυνατότητες της δύναμης υποστήριξης της ειρήνης, αποτελούν τους κρίσιμους παράγοντες του Δόγματος Υποστήριξης Ειρήνης.

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτικών αποστολών οι οποίες πρέπει να διεξαχθούν κατά τη διάρκεια μιας ΕΥΕ. Οι αποστολές αυτές μπορεί να γίνουν ανεξάρτητα αν και τις περισσότερες φορές εκτελούνται παράλληλα αλλά με διαφορετικό βαθμό έμφασης ανάλογα με το στάδιο και τις ειδικές συνθήκες της επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις Πρόληψης των Συγκρούσεων, Διατήρησης της Ειρήνης και Ανοικοδόμησης της Ειρήνης περιλαμβάνουν παρόμοιες αποστολές όπως παρακάτω:

- Παρατήρηση, Παρακολούθηση, Επιτήρηση και Έλεγχο.
- Προληπτική Ανάπτυξη Δυνάμεων.
- Εγγύηση ή Απαγόρευση των Κινήσεων.
- Διαχωρισμό Αντιμαχομένων
- Δημιουργία και Έλεγχο Ασφαλών Περιοχών
- Μεταβατική Βοήθεια
- Αφοπλισμό- Αποστρατικοποίηση
- Ανθρωπιστική Βοήθεια

Η πολυπλοκότητα των ΕΥΕ και η ανάγκη για συνεχή στρατιωτική συνεργασία με ένα μεγάλο αριθμό Διεθνών Οργανώσεων, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Εθελοντικών Οργανώσεων καθιστούν το συντονισμό των δραστηριοτήτων πολύ δύσκολο. Η ενότητα προσπαθειών απαιτεί μία σταθερή προσήλωση σε ένα κοινό σκοπό μεταξύ των στρατιωτικών αποστολών και των εμπλεκόμενων ανθρωπιστικών και πολιτικών οργανώσεων. Ο συντονισμός με τις ανθρωπιστικές οργανώσεις μπορεί να επιτευχθεί μόνο με το διάλογο και τη συναίνεση και όχι με δια-ταγές. Την κύρια ευθύνη για το συντονισμό θα έχει ο γενικός συντονιστής των Ηνωμένων Εθνών ή ο επικεφαλής της στρατιωτικής αποστολής.

Δε θα πρέπει να παραληφθεί ακόμα ότι το περιβάλλον στο οποίο διεξάγονται οι ΕΥΕ και η πολύπλοκη φύση των παρουσιαζόμενων προβλημάτων, απαιτούν από τους Διοικητές, όλων των επιπέδων, να δίνουν μεγάλη προσοχή στη πρωτοβουλία και στην ευελιξία. Επιβάλλεται η πλήρης κατανόηση των προθέσεων των προϊσταμένων διοικητών, του πολιτικού πλαισίου της επιχείρησης ΕΥΕ, της πρακτικής ανάλυσης της αποστολής και της υιοθέτησης μίας ευέλικτης προσέγγισης. Μέσα στους περιορισμούς των κανόνων εμπλοκής οι δυνάμεις πρέπει να μπορούν να προσαρμοστούν και να μετακινούνται από μία δραστηριότητα σε άλλη σύντομα και με ελάχιστη εξωτερική βοήθεια. Ωστόσο οι κανόνες εμπλοκής πρέπει να είναι σχεδιασμένοι κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχουν στους στρατιωτικούς διοικητές την μέγιστη ευελιξία για την εκτέλεση των αποστολών.

Τέλος, ο συντονισμός πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ήτοι πολιτικούς, στρατιωτικούς, διπλωματικούς, ανθρωπιστικές οργανώσεις, κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Οι συμφωνίες συνεργασίας πρέπει να υποστηρίζονται από τη δημιουργία επιτροπών, ομάδων εργασίας και συνδέσμων με όλους τους οργανισμούς και τις οργανώσεις που συμμετέχουν. Οι σχέσεις μεταξύ των στρατιωτικών τμημάτων μίας επιχείρησης και των μη στρατιωτικών οργανώσεων πρέπει να βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό, στην επικοινωνία και στην τυποποίηση της υποστήριξης για να αποφευχθούν επικαλύψεις ενεργειών και η ενόχληση της προσπάθειας να επικεντρωθεί στην πραγματοποίηση της εντολής.

4^ο Κεφάλαιο Διεθνείς Οργανισμοί-Πολυεθνικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις

Εισαγωγικά να παρατηρηθεί ότι λόγω της πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων δίδεται μεγάλη έμφαση στη συνεργασία του ΟΗΕ με περιφερειακούς ή άλλους οργανισμούς ή αρχές που έχουν εξειδικευμένες ικανότητες. Η διεξαγωγή μιας επιχείρησης αποφασίζεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Στα στρατιωτικά θέματα ο ΓΓ συμβουλευεται τη στρατιωτική επιτροπή που αποτελείται από τους αρχηγούς ΓΕΕΘΑ των χωρών του ΣΑ.

Για τη σχεδίαση και εκτέλεση μιας ειρηνευτικής επιχείρησης ακολουθείται μια πολύπλοκη διαδικασία (Ανάλυση Κατάστασης, Απόφαση ΣΑ, Ανεπίσημες Διαπραγματεύσεις, Καθορισμός Εντολής και Προϋπολογισμού, Διορισμός Στρατιωτικού Διοικητού Δύναμης και Πολιτικού Συμβούλου, Αξιολόγηση Δυνάμεων, Καθορισμός Αρμοδιοτήτων, Υποδοχή, Ανάπτυξη Δύναμης κ.λ.π).

Η αποτελεσματικότητα των ειρηνευτικών επιχειρήσεων πηγάζει από ένα συνδυασμό πολλών παραγόντων. Η επιτυχία της ειρηνευτικής επιχείρησης προϋποθέτει μια ξεκάθαρη αλλά και εφαρμόσιμη εντολή, την συνεργασία των αντιμαχομένων μερών στην εφαρμογή της εντολής, αποτελεσματική διοίκηση και επαρκή υποστήριξη (υλική, τεχνική και οικονομική).

4.1 Διεθνείς Οργανισμοί

4.1.1 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ

Το ΝΑΤΟ είναι η πολιτικοστρατιωτική συμμαχία των χωρών της Δύσης. Η συμφωνία υπογράφηκε στις 4 Απριλίου 1949 από 12 χώρες της Ευρώπης και Β. Αμερικής με σκοπό : "...τη διαφύλαξη της Ειρήνης και της Ασφάλειας και την ανάπτυξη της Σταθερότητας και της Ευημερίας στην περιοχή του Βορείου Ατλαντικού". Οι υποχρεώσεις των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ που απορρέουν από τα 12 άρθρα της Συνθήκης είναι :

- ◆ Να ρυθμίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα.
- ◆ Να επιδιώκουν την παραπέρα ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με την ενίσχυση των ελευθέρων θεσμών και την συνεργασία τους στο οικονομικό επίπεδο.

- ◆ Να αναπτύσσουν είτε ξεχωριστά το καθένα είτε από κοινού την ικανότητά τους για αντίσταση σε ένοπλη επίθεση.
- ◆ Να προχωρούν σε κοινές συσκέψεις για λήψη αποφάσεων, όταν απειλείται η εδαφική ακεραιότητα, η πολιτική ανεξαρτησία ή γενική η ασφάλειά τους.
- ◆ Να θεωρούν ότι η επίθεση κατά ενός ή περισσότερων από αυτά στρέφεται εναντίον όλων ανεξαιρέτως και να προσφέρουν την συνδρομή τους που μπορεί να περιλαμβάνει ακόμη και τη χρήση ένοπλης βίας σε συμπαράσταση προς το κράτος-μέλος που δέχθηκε την επίθεση.

Το άρθρο 7 αναφέρει ότι «Η παρούσα Συνθήκη δεν θίγει με κανένα τρόπο τα κατά του Χάρτη του ΟΗΕ δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών ή την πρωταρχική ευθύνη του Συμβουλίου Ασφαλείας για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας». Το ΝΑΤΟ διεξάγει ειρηνευτικές επιχειρήσεις που κυμαίνονται στο ίδιο πλαίσιο με αυτές του ΟΗΕ με ορισμένες όμως διαφοροποιήσεις οι κυριότερες των οποίων είναι :

- Η επιχείρηση διεξάγεται προς υποστήριξη συγκεκριμένης απόφασης εντολής του ΟΗΕ ή ΟΑΣΕ.
- Η στρατιωτική επιτροπή (MC) αναθέτει στον κατάλληλο Στρατηγικό Διοικητή (SACEUR ή SACLANT) την οργάνωση της επιχείρησης σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΝΑΤΟ και προεγκρίνει το Επιχειρησιακό Σχέδιο (OPLAN) του Στρατηγικού Διοικητού πριν τούτο υποβληθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας (NAC) για τελική έγκριση. Οι Νατοϊκές δυνάμεις που θα εκτελέσουν την Πολυεθνική Επιχείρηση ευρίσκονται υπό τον επιχειρησιακό έλεγχο του Στρατηγικού Διοικητού ο οποίος μεταβιβάζει αυτόν στον Διοικητή της Δύναμης.

Ο Οργανισμός Βόρειο-Ατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ) δίνει υπόσταση στον διατλαντικό δεσμό που συνδέει την Ευρώπη με την Βόρεια Αμερική σε μια μοναδική συμμαχία άμυνας και ασφάλειας. Ο θεμελιώδης και διαρκής σκοπός του ΝΑΤΟ, που διατυπώνεται στην Συνθήκη της Ουάσινγκτον, είναι το να διαφυλάσσει την ελευθερία και την ασφάλεια όλων των μελών του με πολιτικά και στρατιωτικά μέσα. Για τον σκοπό αυτό, το ΝΑΤΟ πρόσφερε στην συλλογική ασφάλεια των μελών του από τότε που ιδρύθηκε το 1949. Επίσης λειτούργησε ως ένα ουσιαστικό φόρουμ για διαβούλευση

πάνω στα θέματα ασφαλείας που ενδιέφεραν τα μέλη του, και ως βασικός πυλώνας της ειρήνης και της σταθερότητας στον Ευρω-Ατλαντικό χώρο.

Στη σημερινή εποχή, η συμμαχία εμπλέκεται σε ένα αυξανόμενο ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, που σχεδιάστηκαν για να προωθήσουν την συνεργασία με τη Ρωσία, την Ουκρανία και άλλα κράτη που είναι εκτός ΝΑΤΟ και για να αντιμετωπίσουν εκ των προτέρων τις νέες προκλήσεις ασφαλείας του 21ου αιώνα, όπως είναι αυτές που θέτουν η διεθνής τρομοκρατία και η εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής. Προκειμένου να παραμείνει αποτελεσματική στην υπεράσπιση και την προώθηση της ασφάλειας σε αυτό το νέο περιβάλλον ασφαλείας που αλλάζει γρήγορα, η συμμαχία έχει εμπλακεί σε μια εξελισσόμενη μεταμόρφωση η οποία επηρεάζει όλες τις πλευρές της ατζέντας της, με νέες αποστολές, νέα μέλη, νέες δυνατότητες, νέους συνεταιρισμούς, και νέους τρόπους συνεργασίας.

Η διάσκεψη κορυφής της Πράγας έθεσε σε κίνηση μια διαδικασία μετασχηματισμού για να διασφαλίσει ότι το ΝΑΤΟ είναι ικανό να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις προκλήσεις ασφαλείας του 21ου αιώνα όπως ήταν και με τις απειλές του περασμένου αιώνα. Στην Διάσκεψη Κορυφής της Πράγας, οι Σύμμαχοι προχώρησαν σε συγκεκριμένες πολιτικές δεσμεύσεις για να βελτιώσουν τις δυνατότητες σε κρίσιμους τομείς για σύγχρονες επιχειρήσεις από στρατιωτικής πλευράς. Από την στιγμή που θα υλοποιηθούν πλήρως, μέσω του προγράμματος που ονομάζεται Δέσμευση Δυνατοτήτων

4.1.2 Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)

Ο οργανισμός αυτός αποτελεί σήμερα μαζί με το συμβούλιο της Ευρώπης το μοναδικό οργανισμό ο οποίος καλύπτει θέματα ασφάλειας θέματα ασφαλείας. Ο διεθνής αυτός οργανισμός στην Περιφερειακή του διάσταση συμπληρώνει τις υπόλοιπες υφιστάμενες μορφές συνεργασίας οι οποίες αντιλαμβάνονται την αδυναμία τους να εκφέρει υπεύθυνο και συγκροτημένο λόγο. Η θεσμοποίηση της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ) με την υπογραφή της «Χάρτας των Παρισίων για μία Νέα Ευρώπη» το 1990 και η μετονομασία της ΔΑΣΕ σε ΟΑΣΕ από την 1η Ιανουαρίου 1995 αποτέλεσαν το σημείο εκκίνησης για τη διαδοχική φάση της πρακτικής συστηματικής εφαρμογής της διακήρυξης του Ελσίνκι. Ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία αλλά και οι εντάσεις που αναπτύχθηκαν στην πρώην Σοβιετική

Ένωση (λχ Τσετσενία) παρείχαν τις πρώτες μεγάλες ευκαιρίες για να αναδείξει ο οργανισμός τις δυνατότητές του (Μπότσιου, 1999).

Οι αποστολές του οργανισμού σε περιοχές κρίσης στην Ανατολική Ευρώπη λειτούργησε ως μία μεγάλη δοκιμασία ετοιμότητας, αξιοπιστίας και κύρους για τον διεθνή οργανισμό αλλά και για τα 35 μέλη εντός και εκτός της Ευρώπης να αντιμετωπίσουν μέσω νέων δημοκρατικών διαδικασιών από κοινού όχι μόνο τις πολιτικές και οικονομικές δυσκολίες αλλά και τα προβλήματα ασφάλειας που αντιμετωπίζουν. Παρά το γεγονός ότι δε διαθέτει στρατιωτική δύναμη ή εμβέλεια ανάλογη του NATO κατάφερε μέσω των 10 αποστολών από τη Βαλτική ως τη Μεσόγειο (Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Γεωργία, Εσθονία, Κροατία, Λεττονία, Μολδαβία, Ουκρανία, ΠΓΔΜ, Ρωσία/Ουκρανία, Τατζικιστάν) να συμβάλει αποφασιστικά σε διαδικασίες πρόληψης συγκρούσεων (conflict prevention) και, στην περίπτωση της Βοσνίας, στην επιτήρηση διεθνών συμφωνιών και στη διασφάλιση της ειρήνης (Μπότσιου, 1999). Να σημειωθεί ότι η δραστηριότητα του ΟΑΣΕ αναπτύσσεται γύρω από τρεις κεντρικούς άξονες οι οποίοι αφορούν την αντιμετώπιση προβλημάτων ασφαλείας στην Ευρώπη, τη συνεργασία στα πεδία της οικονομίας, της επιστήμης, της τεχνολογίας και του περιβάλλοντος όπως επίσης και τη συνεργασία στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Σε κάθε περίπτωση αναγνωρίζεται πως η συνδρομή του ΟΑΣΕ διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κατεύθυνση σταθεροποίησης των προβληματικών ζωνών αλλά και στην καλλιέργεια ενός κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης. Η παρέμβαση του σε ζητήματα ασφάλειας, παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι εξαιτίας της έλλειψης στρατιωτικών μέσων επιβολής των αποφάσεων και συστάσεων και λόγω της διευρυμένης βάσης των μελών του, δεν προκαλεί αντιδράσεις από μεγάλες περιφερειακές δυνάμεις όπως είναι για παράδειγμα η Ρωσία. Να επισημανθεί χαρακτηριστικά ότι η Ρωσία κατά του 1996 προσπάθησε να μεταφέρει πολλά από τα θέματα ασφάλειας στην ημερήσια διάταξη του ΟΑΣΕ για να τα αποσπάσει από τις πρωτοβουλίες του NATO. Αναφορά αξίζει να γίνει στην τριπλή δυνατότητα που έχει ο συγκεκριμένος οργανισμός να ενεργεί ως σύμβουλος, διαμεσολαβητής και τοποτηρητής του διεθνούς δικαίου χρησιμεύει ως κλειδί που ανοίγει πρακτικά την πύλη για τη συμμετοχή του οργανισμού στα διεθνή κέντρα των μεγάλων αποφάσεων και εξελίξεων.

Σχετικά με τη συνεργασία του ΟΑΣΕ και του ΟΗΕ να τονιστεί ότι αυτή ξεκίνησε από το 1992 όταν τα συμμετέχοντα κράτη στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία για την Ευρώπη (ΟΑΣΕ, OSCE) δήλωσαν ότι, αυτός είναι μια «περιφερειακή ρύθμιση κατά την έννοια του κεφαλαίου VIII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών». Ο ΟΑΣΕ αποτέλεσε τον κεντρικό συνδετήριο θεσμό μεταξύ της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ, εστιάζοντας στην προώθηση της δημοκρατίας, στην προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των μειονοτήτων, καθώς και στην ενθάρρυνση της στρατιωτικής μεταρρύθμισης σε μια πολύ ευαίσθητη και δυναμική περιοχή (Galbreath,2007). Ο ΟΑΣΕ αναγνωρίζει ότι, το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. φέρει την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Την επόμενη χρονιά, το 1993, συμφωνήθηκε ένα πλαίσιο για τη συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ της Γραμματείας του Ο.Η.Ε. και της τότε διάσκεψης, ενώ τον ίδιο χρόνο, ο Ο.Η.Ε. χορήγησε το δικαίωμα συμμετοχής στη γενική του συνέλευση με το καθεστώς των παρατηρητών. Το πλαίσιο της συνεργασίας συμπεριλαμβάνει :

- ✓ Τριμερείς υψηλού επιπέδου συναντήσεις μεταξύ των αντίστοιχων Προέδρων και Γενικών Γραμματέων του OSCE, του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και του Γενικού Διευθυντή του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη.
- ✓ Συνεδριάσεις σε επίπεδο επιτελών των οργανισμών με προσανατολισμένο στόχο προηγούνται κάθε τριμερούς συνεδρίασης.
- ✓ Συναντήσεις υψηλού επιπέδου μεταξύ των οργανισμών, για την ενίσχυση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.
- ✓ Συναντήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. με περιφερειακές οργανώσεις σε εξειδικευμένα θέματα που σχετίζονται με την ειρήνη και την ασφάλεια σε ετήσια βάση.
- ✓ Ο ΟΑΣΕ διατηρεί το καθεστώς του παρατηρητή στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ενώ ο Ο.Η.Ε. καλείται να συμμετάσχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου Υπουργών και των Συνόδων Κορυφής του ΟΑΣΕ. Οι εκπρόσωποι του Ο.Η.Ε. καλούνται συχνά να απευθύνονται στο Μόνιμο Συμβούλιο του ΟΑΣΕ.
- ✓ Εκπρόσωποι των φορέων του Ο.Η.Ε. καλούνται να συμμετάσχουν στις κύριες ετήσιες συνεδριάσεις και εκδηλώσεις φορέων του ΟΑΣΕ.

- ✓ Οι ετήσιες συναντήσεις προσωπικού των δύο οργανισμών χρησιμεύουν ως σημαντικός χώρος για την ανταλλαγή πληροφοριών και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων τους.

4.1.3 Ευρωπαϊκή Ένωση και ειρηνευτικές στρατιωτικές επιχειρήσεις

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δημιουργήθηκαν οργανισμοί σε διατροφικό επίπεδο μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η καθιέρωση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής έχει ως χρονολογικό σημείο εκκίνησης το 1957, με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με τη μορφή της κοινής εμπορικής πολιτικής και της συνεργασίας με τις υπόλοιπες χώρες. Ωστόσο οι πρώτες στοχευμένες ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν για να καθιερωθεί μία κοινή εξωτερική πολιτική ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1970 όταν ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία. Μέχρι το 1987 η συνεργασία αυτή ήταν άτυπη και απέβλεπε στο σχηματισμό κοινών πολιτικών σε τρίτες χώρες, αλλά με τη εφαρμογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, το εν λόγω όργανο επισημοποιήθηκε. Στη συνέχεια όταν υπογράφηκε η συνθήκη του Μάαστριχτ, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία αντικαταστάθηκε από τη Συμφωνία για τη Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) (Νταλής & Τσάκωνας, 2004).

Οι στόχοι της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας είναι να προαχθούν τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και της διεθνούς κοινότητας που αποτελεί μέρος της. Η αναβάθμιση της διεθνούς συνεργασίας, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, η τήρηση των κανόνων του δικαίου είναι κάποιες από τις επιδιώξεις της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας. Με τη συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007, η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας εντάσσεται στο ευρύτερο τμήμα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) (Ιωακειμίδης, 2008).

Κατά τη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Κολωνία τον Ιούνιο του 1999, συζητήθηκε και εκφράστηκε η επιθυμία απόκτησης της ικανότητας λήψης αποφάσεων για τη πρόληψη των συγκρούσεων και τη διαχείριση των κρίσεων. Επιπλέον, υπογραμμίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων της Ε.Ε. Την ίδια χρονιά στη Σύνοδο Κορυφής στο Ελσίνκι διατυπώθηκε η επιθυμία της Ε.Ε. να συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές, οι οποίες αποφασίζονται από τον ΟΗΕ. Παράλληλα, εκφράστηκε η βούληση για την ανάπτυξη αυτόνομης ικανότητας λήψης

αποφάσεων και διεξαγωγής στρατιωτικών επιχειρήσεων, στις περιπτώσεις που δεν συμμετέχει το ΝΑΤΟ. Επίσης, καθορίστηκε η υποχρέωση των κρατών μελών να διαμορφώσουν την απαιτούμενη ικανότητα ανάπτυξης εντός 60 ημερών, στρατιωτικών δυνάμεων 50 έως 60 χιλιάδων ατόμων (Παρίσης, 2001).

Η διαχείριση κρίσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε με την « Έκθεση της Προεδρίας για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας» που υιοθετήθηκε το 2001 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας. Απώτερος σκοπός της ΕΠΑΑ είναι να παρέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη Διεθνή κοινότητα και να καταφέρει να αντιμετωπίσει με τρόπο αποτελεσματικό τις κρίσεις που μπορεί να ανακύψουν (Παπαστάμκος, Γκίκας & Λιακούρας, 2002). Από τον Ιανουάριο του 2003, ξεκίνησαν οι πρώτες ειρηνευτικές αποστολές στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας. Συγκεκριμένα, τον Ιανουάριο του 2003 στάλθηκε στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη η πρώτη ειρηνευτική αποστολή, αστυνομικού χαρακτήρα. Η European Union Police Mission (EUPM) αντικατέστησε την αποστολή του ΟΗΕ (UN International Police Task Force). Ο σκοπός της αποστολής ήταν η δημιουργία και η ομαλή λειτουργία των θεσμών αστυνόμευσης του κράτους και η υποστήριξη και εκπαίδευση των αστυνομικών δυνάμεων της χώρας, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές. Η European Union Police Mission απαρτιζόταν από 500 αστυνομικούς από περισσότερες από τριάντα χώρες και ολοκληρώθηκε το 2012.

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα στην προσπάθειά της να δημιουργήσει μία Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλεια και Άμυνα (ΕΠΑΑ) στα πλαίσια του δεύτερου «πυλώνα» της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Όπως επισημαίνουν ο Φακιολάς και Τζιφάκης (2006) η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πράγματι καταφέρει να αναπτύξει την υπερεθνική της ικανότητα να συντονίζει τα συμφέροντα αλλά και τη θέληση των μελών της, με υψηλό στρατιωτικό σκοπό τη διαμόρφωση κοινών πολιτικών εντός του πλαισίου της ασφάλειας και της εξωτερικής πολιτικής.

Στην ιστορική της διαδρομή μέχρι τώρα κλήθηκε να διαχειριστεί κρίσεις οι οποίες είχαν περάσει σε φάση αποκλιμάκωσης και συνεχώς δοκιμάστηκε σε ώριμες μετασυγκρουσιακές καταστάσεις παρά τις συνθήκες άμεσης εμπλοκής και επίλυσης συγκρούσεων. Επί της ουσίας δεν έχει αναλάβει κάποιο ρίσκο, αλλά κυρίως οργανώνει

αποστολές στις οποίες ήταν εκ προοιμίου δεδομένη η επιτυχία. Ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι μία σειρά από σημαντικά ζητήματα συνεχίζουν να παραμένουν ανοιχτά όπως είναι για παράδειγμα η διαφάνεια, ο δημοκρατικός έλεγχος και η νομιμοποίηση των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο δεν έχει την αρμοδιότητα να ασκήσει κοινοβουλευτικό έλεγχο σε στρατιωτικές αποστολές οι οποίες είναι ενταγμένες στα πλαίσια της ΕΠΑΑ (Φακιολάς & Τζιφάκης, 2006).

Σε γενικές γραμμές μέσα από το άρθρο του Φακιολά και Τζιφάκη (2006) καθίσταται εμφανές το γεγονός ότι στην πορεία της η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε με αργά και σταθερά βήματα στην ανάληψη ευθύνης διαχείρισης κρίσεων. Η δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διαμορφώνει ένα αποτελεσματικό συνδυασμό σκοπών και μέσων πολιτικής κινητοποίησης πόρων που αποβλέπουν στην κατανομή τους κατά τρόπο που να παραμένει ελεύθερη χωρίς απειλές, να κατοχυρώνει την ειρήνη αλλά και να έχει την ικανότητα να προστατεύει και να προάγει τα συμφέροντα της ασφάλειας, δεν αποτελεί παρά μία αντανάκλαση και αναπαραγωγή των υπερεθνικών και διακυβερνητικών συστατικών στοιχείων της Ε.Ε. ως μιας «εν τω γίνεσθαι» αλλά και υπό αέναη διαμόρφωση νέας διεθνικής πολιτικής οντότητας (Φακιολάς, 1999).

4.1.4 Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις Άλλων Οργανισμών

Εκτός από τον ΟΗΕ και των αρχών για τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις όπως αυτό προσδιορίζεται από το άρθρο 52 και 53 του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να εκτελέσουν και άλλοι οργανισμοί. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 52 τονίζεται ότι «*Καμιά διάταξη του Χάρτη αυτού δεν αποκλείει την ύπαρξη τοπικών συμφωνιών ή οργανώσεων οι οποίες θα ασχολούνται με ζητήματα που σχετίζονται με την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και που μπορούν να λυθούν με τοπικές ενέργειες, με τον όρο ότι αυτές οι συμφωνίες ή οργανώσεις και οι ενέργειές τους θα συμφωνούν με τους Σκοπούς και τις Αρχές των ΗΕ*». Στην παράγραφο 1 του άρθρου 53 σημειώνεται ότι «*Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα χρησιμοποιεί όταν το απαιτούν οι περιστάσεις, αυτές τις τοπικές συμφωνίες ή οργανώσεις για την εφαρμογή των εξαναγκαστικών μέτρων που θα λαμβάνονται με εντολή του. Καμιά εξαναγκαστική ενέργεια δεν θα αναλαμβάνεται σε εφαρμογή τοπικών συμφωνιών ή με την εντολή τοπικών οργανώσεων χωρίς την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας...*».

Να σημειωθεί ακόμα πως οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις μπορούν να διεξαχθούν και κατόπιν διακρατικής ή πολυεθνικής συμφωνίας. Οι επιχειρήσεις αυτές υποστήριξης της ειρήνης διενεργούνται πάντοτε εφόσον προηγηθεί απόφαση από τον ΟΗΕ, από τους πολυεθνικούς σχηματισμούς εντός του πλαισίου των επιχειρήσεων του ΟΗΕ. Εστιάζοντας στην περίπτωση του ΟΑΣΕ, να επισημανθεί ότι οι ειρηνευτικές αποστολές λειτουργούν ως εργαλεία για την πρόληψη των συγκρούσεων αλλά και για τη διαχείριση κρίσεων. Ο ΟΑΣΕ διατηρεί μία σειρά που ειρηνευτικές αποστολές στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη, στην Κροατία, στην Εσθονία, στη Γεωργία, στη Λιθουανία, στη ΠΓΔΜ, στη Μολδαβία, στο Τατζικιστάν, στην Ουκρανία και στο Κοσσυφοπέδιο. Από την άλλη μεριά, η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά από ομόφωνη απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι σε θέση να διενεργήσει αυτόνομες επιχειρήσεις με τη συνεισφορά δυνάμεων από τα κράτη-μέλη ή να προσφύγει στα μέσα και τις δυνάμεις που διαθέτει το ΝΑΤΟ κατόπιν απόφαση του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου (ΝΑΤ), το οποίο είναι υπεύθυνο να διαθέσει όλα τα απαραίτητα μέσα αλλά και τις δυνάμεις που απαιτούνται για την εκάστοτε περίπτωση.

Το Συμβούλιο Συνεργασίας Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤ) ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο 1991 και ήταν το πρώτο βήμα διαλόγου μεταξύ πρώην μελών του Συμφώνου της Βαρσοβίας και του ΝΑΤΟ. Η ιδρυτική συνάντηση έγινε στις 20 Δεκεμβρίου 1991 με τη συμμετοχή 25 χωρών συμπεριλαμβανομένων των 16 χωρών του ΝΑΤΟ. Όλα τα κράτη της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών συντάχθηκαν στο ΝΑΤ. Συγκροτείται από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών-μελών. Κατά τη σύσκεψη στο Όσλο στις 4 Ιανουρίου 1992 αποφασίστηκε η επιλεκτική συμμετοχή του ΝΑΤΟ σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ ή ΟΑΣΕ. Στη συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ που έγινε στις 30 Μαΐου 1997 στη ΣΙΝΤΡΑ της Πορτογαλίας, ιδρύθηκε το νέο Ευρωατλαντικό Συμβούλιο Συνεργασίας (Europe Atlantic Cooperation Council - ΕΑΤ) το οποίο αντικατέστησε το ΝΑΤΟ προκειμένου η συμμαχία να εμπλέξει πλήρως τους εταίρους της στο στρατιωτικό πεδίο.

Από την άλλη μεριά αναφορά αξίζει να γίνει στην Σύμπραξη για την Ειρήνη. Από το φθινόπωρο του 1993 έγινε κατανοητή η ανάγκη για προώθηση της συνεργασίας μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Έτσι γεννήθηκε η Σύμπραξη για την Ειρήνη (PfP) που επίσημα εμφανίστηκε στις 10 Ιανουαρίου 1994 στη Σύνοδο Κορυφής της Συμμαχίας στις Βρυξέλες. Οι χώρες της Σύμπραξης αναλαμβάνουν την υποχρέωση να

προσφέρουν προσωπικό, εφόδια, εγκαταστάσεις και δυνατότητες που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή του προγράμματος της Σύμπραξης. Επιπλέον χρηματοδοτούν τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες της Σύμπραξης και καλύπτουν τα έξοδα συμμετοχής των σε ασκήσεις. Διαφαίνεται ότι επιδίωξη του NATO είναι η συμμετοχή της Σύμπραξης στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

Σχετικά με τους διεθνείς μη κυβερνητικούς οργανισμούς να σημειωθεί ότι πρόκειται για έναν όρο ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο 71 του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ. Οι μη-κυβερνητικοί Οργανισμοί είναι συνήθως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί οι οποίοι έχουν ως κίνητρο ανθρωπιστικές ή θρησκευτικές αξίες. Ο τομέας τους είναι πολύ ευρύς, ιδιαίτερα τη σημερινή εποχή, και συμπεριλαμβάνει εκατοντάδες οργανισμούς (Γιατροί χωρίς σύνορα, Φαρμακοποιοί χωρίς Σύνορα, Σώστε τα Παιδιά -κ.α.) οι οποίοι διαφέρουν κατά μέγεθος, ωριμότητα, ειδικότητα, ποιότητα και αποστολή. Το φάσμα των αποστολών τους μπορεί να κυμανθεί από μία απλή βοήθεια σε τρόφιμα και υγειονομική περίθαλψη μέχρι μια γενικότερη αποστολή υγειονομικών και άλλων υπηρεσιών. Η αποστολή ενός μη κυβερνητικού οργανισμού βασίζεται συνήθως σε αξίες ή αρχές οι οποίες καθοδηγούν τη συμπεριφορά του και οι οποίες μπορούν να εκφραστούν με τους απλούς όρους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τέλος, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) αποτέλεσε έναν διεθνή οργανισμό και μία στρατιωτική συμμαχία ταυτόχρονα. Συζητήσεις για τη χρησιμοποίηση των συμμαχικών μέσων και δυνατοτήτων στο πλαίσιο της ΔΕΕ, οδήγησαν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στη μορφή ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ταυτότητας ασφαλείας και άμυνας. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τα καθήκοντα και τα θεσμικά όργανα της σταδιακά μεταφέρθηκαν στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας της γεωγραφικά μεγαλύτερης και πιο ολοκληρωμένης ΕΕ. Στις 30 Ιουνίου 2011, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση διαλύθηκε και επίσημα

4.2 Παράγοντες που επηρέασαν το κεφάλαιο VII

4.2.1 Έκθεση Brahimi

Τον Αύγουστο του 2000, καθώς οι νέο-αναπτυχθείσες ειρηνευτικές δυνάμεις είχαν βάλει τον ΟΗΕ στο επίκεντρο της διεθνούς ατζέντας για μια ακόμη φορά, ο Γενικός Γραμματέας Κόφι Ανάν συγκάλεσε «Υψηλού Επιπέδου Σύσκεψη για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών», όπου προέδρευσε ο πρώην

Αλγερινός Υπουργός Εξωτερικών Lakhdar Brahimi, ο οποίος και εκπόνησε μια σημαντική έκθεση που έγινε γνωστή ως η «Έκθεση Brahimi». Η έκθεση αυτή θα αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο ο ΟΗΕ προσέγγιζε μέχρι τότε, τον ρόλο του στην επίλυση των συγκρούσεων και των διεργασιών μετά το πέρας των εχθροπραξιών. Ο Brahimi κατέθεσε όλα εκείνα τα στοιχεία της διαδικασίας επίλυσης των συγκρούσεων, συμπεριλαμβανομένων της αποκατάστασης της ειρήνης, της διατήρησης της ειρήνης και της οικοδόμησης της ειρήνης μετά τη σύγκρουση, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, «Οι βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία των μελλοντικών σύνθετων επιχειρήσεων – αποστολών είναι η πολιτική στήριξη, η ταχεία ανάπτυξη μιας ισχυρής δύναμης και μια ηχηρή στρατηγική οικοδόμησης της ειρήνης»(United Nations,2000).

Μέσω της έκθεσης καταγράφηκαν μια σειρά προβληματισμών για ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ. Επιβεβαίωσε τις τρεις θεμελιώδεις αρχές της διατήρησης της ειρήνης (συναίνεση των μερών, ουδετερότητα, μη χρήση βίας, εκτός των περιπτώσεων αυτοάμυνας και προστασίας της εντολής), αλλά υποστήριξε ότι ενώ η συναίνεση των τοπικών κομμάτων είναι σημαντική, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται ο εκτροχιασμός μιας δύναμης – αποστολής και ότι «οι ένοπλες στρατιωτικές μονάδες του ΟΗΕ πρέπει να είναι σε θέση να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, τα λοιπά στοιχεία της αποστολής και την εντολή της αποστολής» (παρ. 48).

Ο Brahimi έκανε έκκληση για σημαντικές οργανωτικές αλλαγές που θα βελτίωναν την αποτελεσματικότητα των ειρηνευτικών δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης μιας νέας μορφής δύναμης (Integrated Mission Task Forces), η οποία θα είναι το πρώτο σημείο επαφής για όλους και επίσης υπεύθυνη για τον εξειδικευμένο σχεδιασμό και την υποστήριξη της αποστολής. Απηύθυνε επίσης έκκληση προς όλους για τη δημιουργία «σαφών, αξιόπιστων και εφικτών εντολών», υποστηρίζοντας ότι τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και οι αντίστοιχες εντολές για επιχειρήσεις – αποστολές, που απαιτούν μεγάλους αριθμούς στρατευμάτων, θα πρέπει να παραμένουν υπό μορφή σχεδίου έως ότου έχουν σοβαρές δεσμεύσεις από τα κράτη για τα στρατεύματα που θα δοθούν και αναπτυχθούν, ενώ παράλληλα υπογράμμισε την ανάγκη να εξασφαλιστεί μια σαφής αλυσίδα διοίκησης και ενότητας της προσπάθειας αυτής (United Nations,2004).

Η Γραμματεία του ΟΗΕ, μετά τον Brahimi, αντί να επικεντρωθεί σε μια δογματική συζήτηση σχετική με τη διατήρηση και την οικοδόμηση της ειρήνης,

επικεντρώθηκε στην πραγματοποίηση της πληθώρας των συστάσεων του Brahimi. Υποστήριξε δε, ότι το σύνολο των κατευθύνσεων που παρέχονται από την «Agenda» του 1992, μέχρι το «In Larger Freedom» του 2005, είχαν σαφή αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο διεξήχθησαν οι ειρηνευτικές αποστολές – επιχειρήσεις και αναπτύχθηκαν οι δυνάμεις αυτών. Δεν αποτελούν όμως μια ολοκληρωμένη θεωρία, αλλά μάλλον μια «ουσιαστική θεωρία η οποία μας παρουσιάζει μια συγχώνευση των όσων διδάχθηκαν την προηγούμενη δεκαετία. Κατέληγε δε στο συμπέρασμα ότι αυτή η σειρά από διδάγματα θα πρέπει επιτέλους να ενσωματωθεί με τη θεωρία, που υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις πρέπει να παίρνονται πρωταρχικά από την Έδρα των Ηνωμένων Εθνών και από τα Κράτη – Μέλη στο πεδίο. Και τότε θα πρέπει να γίνονται επαρκείς επενδύσεις για να διατηρούνται διαρκώς ενημερωμένα αυτά τα διδάγματα (Capstone Doctrine, 2008).

4.2.2 «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις 2010»

Το κείμενο «Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις 2010» αποτελεί ένα κανονιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία του τμήματος που ασχολείται με τις ειρηνευτικές δυνάμεις. Το πλαίσιο αυτό καθορίζει τις μεταρρυθμίσεις που θα συντελεστούν μέσα στην επόμενη δεκαετία με παράλληλη υλοποίηση ειρηνευτικών αποστολών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές επικεντρώνονται σε πέντε βασικούς τομείς (United Nations, 2006):

1. το προσωπικό του οργανισμού,
2. την οργάνωση
3. τις σχέσεις με τους εταίρους διεθνούς δρώντες
4. τους πόρους ανθρώπινου δυναμικού για ειρηνευτικές δυνάμεις
5. το δόγμα

Έμφαση δόθηκε στην πρώτη κατηγορία προσωπικού, λαμβάνοντας την απόφαση υιοθέτησης ενός εξελιγμένου μηχανισμού επιλογής, ώστε ο οργανισμός να στελεχώνεται με τους κατάλληλους ειδικούς στα ζητήματα των ειρηνευτικών αποστολών. Η απόφαση αυτή συνιστά πρόδρομο της μεταγενέστερης απόφασης υιοθέτησης της προσπάθειας των αφρικανικών χωρών για δημιουργία μιας ταχυσκίνητης δύναμης επέμβασης με την ονομασία «Ταξιαρχία Ουδέτερη Παρέμβασης» το 2013. Η ενδυνάμωση των σχέσεων με άλλους οργανισμούς θεωρήθηκε απαραίτητη, καθώς ήταν ήδη επιτυχημένη η συνεργασία σε υφιστάμενες αποστολές. Αυτή η εισήγηση

επηρέασε εξίσου βαθιά τον Ο.Η.Ε. και τον οδήγησε στην μελλοντική υιοθέτηση της στρατηγικής «νέοι ορίζοντες».

Πριν να γίνει αναφορά στη στρατηγική αυτή κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια μικρή μνεία στο νέο δόγμα του ΟΗΕ στο πλαίσιο αναμόρφωσης των αποστολών του. Το 2008, το DPKO μαζί με το DFS δημοσίευσε μια ολοκληρωμένη εκδοχή του σύγχρονου δόγματος διατήρησης της ειρήνης, με τίτλο «Επιχειρήσεις Διατήρησης της Ειρήνης των Ηνωμένων Εθνών: Αρχές και Κατευθυντήριες Γραμμές». Η έκδοση αυτή επιβεβαιώνει τις βασικές αρχές που τηρούν οι ειρηνευτικές δυνάμεις του Ο.Η.Ε., δηλαδή τη συγκατάθεση των μερών, τη μη χρήση βίας εκτός από την περίπτωση αυτοάμυνας και την υπεράσπιση του σκοπού της αποστολής. Το δόγμα αυτό αποτελεί επιστέγασμα της προσπάθειας των Ηνωμένων Εθνών και των κρατών μελών του να επαναφέρουν τις ειρηνευτικές δυνάμεις στις θεμελιώδεις αρχές της συναίνεσης, της περιορισμένης χρήσης βίας και της αμεροληψίας. Ωστόσο, εισήχθησαν σημαντικές τροποποιήσεις στη χρήση της αρχής της βίας. Εκτός από τη χρήση βίας στην αυτοάμυνα, το δόγμα εισήγαγε την εξουσία χρήσης βίας για να υπερασπιστεί η ειρηνευτική δύναμη το έργο της, καθώς και την χρήση βίας σε τακτικό επίπεδο για να ασχοληθεί με τους «ταραξίες» των ειρηνευτικών διαδικασιών και για την προστασία των αμάχων.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του δόγματος είναι σε ένα πρώτο επίπεδο η επιβεβαίωση της κεντρική θέση της έννοιας της συγκατάθεσης των συγκρουόμενων μερών για τη δημιουργία ειρηνευτικών δυνάμεων και τη λειτουργία αυτών υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, είναι η αύξηση της συμβατότητας με άλλα διεθνή δόγματα. Για πρώτη φορά ενσωματώθηκαν θεσμικά δράσεις υπό το κεφάλαιο VII και έννοιες που περιλαμβάνουν την επιβουλή της ειρήνης, τη διατήρηση της ειρήνης και την οικοδόμηση της ειρήνης.

Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι γίνεται αποδοχή πως η επιβολή της ειρήνης προϋποθέτει τη χρήση βίας σε στρατηγικό επίπεδο. Το δόγμα ορίζει δύο είδη ειρηνευτικών δραστηριοτήτων, την παραδοσιακή διατήρηση της ειρήνης και την πολυδιάστατη διατήρηση της ειρήνης. Στις δύο αυτές μορφές συμμετέχουν όλες οι κατηγορίες προσωπικού, οι οποίες ασχολούνται κυρίως με καθήκοντα οικοδόμησης της ειρήνης που συνδέονται άρρηκτα με την υποστήριξη της εφαρμογής των ειρηνευτικών συμφωνιών. Σε ένα τρίτο επίπεδο, τονίζεται ο έντονος διαχωρισμός μεταξύ της επιβολής της ειρήνης και της διατήρησης της ειρήνης. Δηλαδή το δόγμα

αυτό αναφέρεται στο σαφή διαχωρισμό των αποστολών του κεφαλαίου VI από αυτές του κεφαλαίου VII.

4.2.3 The New Horizon Initiative (NHI)

Εστιάζοντας στο σημείο αυτό θα γίνει αναφορά στην πρωτοβουλία του ΟΗΕ για έκδοση ενός non paper που συμπληρώνει το δόγμα με βελτιώσεις και νεοτερισμούς. Το έγγραφο αυτό αποκαλείται «A New Partnership Agenda: Charting a New Horizon for United Nations Peacekeeping», που έμεινε γνωστό ως «The New Horizon Initiative (NHI)» ή οι «νέοι ορίζοντες» του Ο.Η.Ε. Το εν λόγω κείμενο εκτός από τη θέσπιση και την εμβάθυνση της παγκόσμιας συνεργασίας σε θέματα διατήρησης της ειρήνης, καλύπτει και τη λειτουργία της πέμπτης γενεάς ειρηνευτικών δυνάμεων. Επιδίωξη του εγγράφου είναι δημιουργία ενός συντονισμένου παγκόσμιου ειρηνευτικού συστήματος που θα περιλαμβάνει μια ευρύτερη βάση δημιουργίας ειρηνευτικών δυνάμεων αποτελούμενη από συμβάλλοντες χώρες και οργανισμούς (United Nations, 2009).

Η παγκόσμια εταιρική σχέση για την ανάπτυξη που προωθήθηκε με την πρωτοβουλία NHI σχεδιάστηκε στην Σύνοδο Κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για τη Χιλιετία το 2000, όταν τα κράτη μέλη αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για ανάπτυξη σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Η προώθηση από τον οργανισμό της παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για την ανάπτυξη αποτυπώθηκε ως στόχος και διατυπώθηκε στη «διακήρυξη της χιλιετίας». Τον Ιούλιο του 2009 η έννοια της παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για τον Ο.Η.Ε. αποκτά θεσμικές διαστάσεις, πέραν της αρχικής χρήσης για την ανάπτυξη Προτείνεται μια εταιρική σχέση που συνοπτικά δημιουργείται και λειτουργεί ως εξής(United Nations, 2009):

- ✓ Μια εταιρική σχέση με σκοπό το κοινό όραμα για το σκοπό της διατήρησης της ειρήνης με μια πιο περιεκτική προσέγγιση για το σχεδιασμό, καθώς και τη διαχείριση, των ειρηνευτικών δυνάμεων του οργανισμού.
- ✓ Μια εταιρική σχέση σε δράση με συμφωνημένες προσεγγίσεις και ικανότητες που απαιτούνται για την εφαρμογή του κοινού σκοπού στο πεδίο δράσης, καθιστώντας εφικτή την εκπλήρωση κρίσιμων καθηκόντων και τη διαχείριση κρίσεων.
- ✓ Μια εταιρική σχέση για το μέλλον, όπου θα υπάρχει η συλλογική αφοσίωση στη δημιουργία και τη διατήρηση ειρηνευτικών δυνάμεων για τη διατήρηση της ειρήνης στο μέλλον. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από τη διερεύνηση νέων τρόπων

αξιοποίησης των παγκόσμιων πόρων και με την προώθηση ευέλικτων, καινοτόμων μέτρων για την ανάπτυξη, υποστήριξη και διατήρηση των ειρηνευτικών δυνάμεων.

Ο οργανισμός μέσα από αυτές τις εταιρικές σχέσεις αναζητά την ενδυνάμωσή του, προσβλέποντας σε έναν έμμεσο τρόπο υλοποίησης αποστολών υπό το κεφάλαιο VII. Όμως υπάρχει πολύ σκεπτικισμός από τις μη δυτικές χώρες. Πολλά κράτη αντιλαμβάνονται τη χρήση των δυτικών στρατιωτικών δυνάμεων ως μια προσπάθεια εξάπλωσης και επιβολής των δυτικών προτύπων (Williams & Bellamy, 2013).

5^ο Κεφάλαιο Ελλάδα και ειρηνευτικές αποστολές

Στο επίκεντρο του κεφαλαίου αυτού τίθεται η διερεύνηση και η ανάδειξη ζητημάτων που αφορούν τη συμμετοχή της Ελλάδας σε ειρηνευτικές αποστολές

5.1 Η συμμετοχή της Ελλάδα στις ειρηνευτικές αποστολές

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους τα Ηνωμένα έθνη σε μία κατεύθυνση διατήρηση της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μία βιώσιμη ειρήνη σε χώρες οι οποίες υποφέρουν από συγκρούσεις. Σήμερα υπάρχουν 16 αποστολές διατήρησης της ειρήνης, η διοίκηση των οποίων συντονίζεται από το Τμήμα Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (DPKO) και είναι στελεχωμένες με περίπου 99.000 στρατιωτικό και αστυνομικό προσωπικό, που προέρχεται από 114 χώρες. Η Ελλάδα συστηματικά υποστηρίζει και συμμετέχει σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις και άλλες σχετικές δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο, από τα Βαλκάνια έως την Ασία και την Αφρική, συνεχώς αποδεικνύοντας με συνέπεια την αφοσίωσή της στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών και την αποστολή τους για τη διατήρηση της ειρήνης σε όλη την υδρόγειο (Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στα Ηνωμένα Έθνη, 2019).

Η αφοσίωση αυτή, αποδεικνύεται έμπρακτα μέσω της πολιτικής και οικονομικής ενίσχυσης ειρηνευτικών αποστολών, καθώς και με την παρουσία ελληνικού στρατιωτικού και αστυνομικού προσωπικού στις διάφορες ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, κινούμενη στην παραπάνω κατεύθυνση η Ελλάδα το 2000 ίδρυσε το ΠΚΕΕΥΕ (Πολυεθνικό Κέντρο Υποστήριξης Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων) αναγνωρισμένο από το ΝΑΤΟ και πιστοποιημένο από τα Ηνωμένα Έθνη και το 2008 το ΚΕΝΑΠ (Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής) πιστοποιημένο από το ΝΑΤΟ με σκοπό να συνεισφέρει στην προαγωγή ασφαλούς περιβάλλοντος στη στεριά και στη θάλασσα αντίστοιχα. Παρά τις διάφορες εθνικές και διεθνείς υποχρεώσεις των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας, η Ελλάδα είναι αποφασισμένη να καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να ενισχύσει την συμμετοχή της στις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις των Ηνωμένων Εθνών (Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στα Ηνωμένα Έθνη, 2019).

Στο πλαίσιο του συστήματος Ετοιμότητας Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων του ΟΗΕ, το οποίο εγκαινιάστηκε από τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών το 1994, η

χώρα μας έχει συγκροτήσει υπό το ΓΕΕΘΑ την Ελληνική Μονάδα Ειρηνευτικών Αποστολών (ΕΜΕΑ) συνολικής δύναμης 100 Αξκών και Οπλιτών όλων των κλάδων των ΕΔ, προκειμένου να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις των Διεθνών Οργανισμών για τη δημιουργία Ειρηνευτικών Δυνάμεων Ταχείας Επέμβασης.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Συντάγματος η Ελλάδα ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών. Μετά δε από την επικύρωση βασικών συνθηκών, όπως ο Χάρτης των Η.Ε. και το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, αναλαμβάνει και τις γενικές υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές και ειδικότερα από τα άρθρα 1 και 2 του Χάρτη των Η.Ε., που αναφέρονται στη λήψη συλλογικών μέτρων, μεταξύ των οποίων και χρήση στρατιωτικών δυνάμεων από τα κράτη-μέλη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Την πολιτική ευθύνη της απόφασης σε εθνικό επίπεδο, για συνδρομή της Ελλάδας στην εφαρμογή των μέτρων αυτών, έχει η εκάστοτε κυβέρνηση, η οποία καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων. Στην εφαρμογή της διατάξεως αυτής του Συντάγματος και σύμφωνα με το Νόμο 2292/95, το ΚΥΣΕΑ είναι αρμόδιο για να αποφασίσει τη διάθεση εθνικών δυνάμεων, στα πλαίσια διεθνών υποχρεώσεων, που έχει αναλάβει η χώρα. Ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ είναι αρμόδιος για την οργάνωση, διάθεση, παρακολούθηση και έλεγχο των ειρηνευτικών αποσπασμάτων, σε αποστολές εκτός της Ελληνικής επικράτειας, όπως αυτές έχουν ορισθεί από το ΚΥΣΕΑ.

5.2 Περιπτώσεις συμμετοχής της Ελλάδας σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις

Η Ελλάδα ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, όπως επισημάνθηκε και παραπάνω επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης και της δικαιοσύνης και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ λαών και κρατών. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ και της Ε.Ε. σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο 1998/1999:

- ✓ Αντιμετωπίζει θετικά τις παρεμβάσεις του ΟΗΕ για τη διατήρηση της ειρήνης και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας συμμετέχοντας ενεργά στη συγκρότηση δυνάμεων προς εξυπηρέτηση των σκοπών αυτών.

- ✓ Υποστηρίζει τη μετατροπή του ΟΑΣΕ4 σε όργανο για την πρόληψη των συγκρούσεων και τη διευθέτηση των κρίσεων.
- ✓ Λαμβάνει μέρος σε ειρηνευτικές αποστολές με διάθεση στελεχών από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η περιοχή ενδιαφέροντος για την Ελλάδα περιλαμβάνει τη Βαλκανική, την Τουρκία, τη Μαύρη Θάλασσα, την Υπερκαυκασία, τη Μ. Ανατολή, τη Β. Αφρική, τη Μεσόγειο και τα στενά του Γιβραλτάρ. Κύρια χαρακτηριστικά της είναι ότι συνορεύει με ασταθείς χώρες, βρίσκεται δίπλα σε πολύ σημαντικά θαλάσσια και χερσαία δρομολόγια διά των οποίων μετακινούνται ζωτικά στρατηγικά εφόδια από απομακρυσμένες χώρες και τη Μ. Ανατολή. Η θέση της παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου των θαλασσιών Στενών της Μεσογείου, καθώς και του εναερίου χώρου της περιοχής και είναι ουσιώδης για την ασφάλεια στην Ευρώπη.

Η Ελλάδα ανταποκρινόμενη στις διεθνείς υποχρεώσεις της έχει συμμετάσχει σε ειρηνευτικές δυνάμεις και αποστολές παρατηρητών που έχουν οργανωθεί στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών. Στο σημείο αυτό θα γίνει μία σύντομη ιστορική αναδρομή συμμετοχής της Ελλάδας σε ειρηνευτικές αποστολές. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι τα ακόλουθα (Κόττας, 2018):

- Κορέα: Το 1950 οι ΗΠΑ και η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Κορέα ανέφεραν την επίθεση από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας. Η Ελλάδα απέστειλε τον Νοέμβριο του 1950 το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος (ΕΚΣΕ).
- Κονγκό: Το 1960 η Ελληνική Αεροπορία, ύστερα από απόφαση της Κυβέρνησης, απέστειλε στο Κονγκό κλιμάκιο αεροσκαφών της 3ης Μοίρας Μεταφορών, με σκοπό τη μεταφορά των ομογενών από τις επαναστατημένες περιοχές σε άλλες ασφαλείς
- Κουβέιτ: Στις 2 Αυγούστου 1990, ο Ιρακινός Στρατός κατέλαβε το Κουβέιτ. Την ημέρα που έγινε η εισβολή εφαρμόζοντας το άρθρο 7 του καταστατικού χάρτη καταδικάστηκε η ιρακινή εισβολή ως πράξη παραβίασης της Διεθνούς Ειρήνης και Ασφάλειας και απαιτήθηκε η άμεση και άνευ όρων αποχώρηση των ιρακινών στρατευμάτων από το Κουβέιτ. Η Ελληνική συμμετοχή περιλάμβανε την αποστολή διαδοχικά των Φρεγατών ΕΛΛΗ και ΛΗΜΝΟΣ, μέχρι την 31 Ιουλίου 1991,

- Βόρειο Ιράκ: Από τα μέσα Ιουλίου 1991, δημιουργήθηκε ύστερα από την υπογραφή συμφωνίας μεταξύ εκπροσώπου του ΟΗΕ και της Κυβερνήσεως του ΙΡΑΚ η αποστολή Φρουρών στο Β. ΙΡΑΚ με την ονομασία UNGCI (UN Guards Contigent In Iraq), στην οποία από 26 Ιουλίου 1991 συμμετείχε και η Ελλάδα με δύναμη τριάντα (30) στελεχών και των τριών Κλάδων των Ε.Δ. Η Αποστολή των Φρουρών ήταν η επιτήρηση της περιοχής του Β. Ιράκ μετά την αποχώρηση των Ιρακινών δυνάμεων και η παροχή προστασίας σε ανθρωπιστικές οργανώσεις που παρείχαν βοήθεια στους τοπικούς Κουρδικούς πληθυσμούς
- Βελιγράδι: Σύνδεσμος στο Βελιγράδι ήταν μέρος της αποστολής UNMIK και KFOR. Στόχος των αποστολών ήταν η εγκαθίδρυση μιας λειτουργικής πολιτικής διοίκησης και νομοταξίας, η διεκδίκηση της αυτονομίας και αυτοδιοίκησης και η πολιτική προστασία από εχθρικές απειλές αντιστοίχως.
- Βοσνία: Ο ΟΗΕ. με την υπ' αριθμό. 713(1991) απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1991, κάλεσε όλα τα έθνη να εφαρμόσουν ένα γενικό «εμπάργκο» όπλων και στρατιωτικών υλικών εναντίον της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Η ελληνική αποστολή αποτελούνταν από έναν ειδικό Λόχο Μεταφορών, δύναμης 250 ανδρών με 117 οχήματα, που εντάχθηκε στο Βελγικό Τάγμα Μεταφορών με έδρα το VISOKO, που ονομάστηκε Ελληνική Δύναμη Βοσνίας (ΕΛΔΥΒ). Επίσης αποτελούνται από μία φρεγάτα και δύο ναρκαλιευτικά για τις ανάγκες της επιχείρησης SHARP GUARD, δυο Α/Φ C-130 και 17 άνδρες ως προσωπικό υποστήριξης, με έδρα το RIMINI ΙΤΑΛΙΑΣ, για τις ανάγκες μεταφορών προσωπικού και υλικών των IFOR - SFOR και 15 Αξιωματικούς, για ενίσχυση των Στρατηγείων
- Κόσοβο: Το NATO ηγείται της ειρηνευτικής επιχείρησης υποστήριξης της ειρήνης στο Κόσοβο (KFOR) από τον Ιούνιο του 1999 για τη στήριξη των ευρύτερων διεθνών προσπαθειών με σκοπό την οικοδόμηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή. Η Ελλάδα παρείχε διευκολύνσεις για τη διέλευση δυνάμεων και μέσων προς τα Σκόπια στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την εφαρμογή του σχεδίου "JOINT GUARDIAN" (Ανάπτυξη Ειρηνευτικής Πολυεθνικής Δύναμης στο Κόσοβο) το οποίο και ενέκρινε το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο στις 10 Ιουνίου 1999. Η Πολυεθνική Δύναμη, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ονομάστηκε Δύναμη Κοσσυφοπεδίου (KOSOVO FORCE-(KFOR). Η συγκεκριμένη αποστολή, μέχρι σήμερα είναι η πολυπληθέστερη (περίπου

επιπέδου Λόγου των 100 ατόμων), με εναλλαγή του προσωπικού κάθε έξι μήνες και με πλήθος δραστηριοτήτων.

- Σομαλία: Το 2008 παρατηρήθηκε αύξηση των περιστατικών πειρατείας. Στο πλαίσιο αυτό αποφασίστηκε από την ΕΕ, η διεξαγωγή της επιχείρησης ATALANTA, η οποία αποτελεί την πρώτη ναυτική επιχείρηση υπό την αιγίδα της ΕΕ. Η Ελλάδα ανέλαβε τη διοίκηση της δύναμης με την έναρξη της επιχείρησης, για το Α' τετράμηνο του 2009. Το έτος 2011 συμμετείχε για ένα τρίμηνο και για το 2012 για ένα δίμηνο με μία Φ/Γ. Το 2014 η Ελλάδα συμμετέχει με μια Φ/Γ για διάρκεια τριών (3) μηνών.
- Αφγανιστάν: Την 15 Ιαν 2002, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ), με την υπ' αριθ. 3/2002 απόφασή του, ενέκρινε την ανάπτυξη Ελληνικών Δυνάμεων στο Αφγανιστάν και συγκεκριμένα στην περιοχή της ΚΑΜΠΟΥΛ και των περιχώρων της, βασιζόμενο στη συμφωνία της Βόννης της 5 Δεκ 2001 και στο ψήφισμα 1510 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (η μη ανάπτυξη Ελληνικών τμημάτων εκτός Καμπούλ αποτελεί εθνικό περιορισμό).

5.3 Σκοπιμότητα Συμμετοχής της Ελλάδας

Αρχικά να σημειωθεί σχετικά με τη σκοπιμότητα συμμετοχής της Ελλάδας ότι λόγω της θέσης της σε ένα ειδικό γεωστρατηγικό χώρο και λόγω του γεγονότος ότι συμμετέχει σε Συμμαχίες, Συνασπισμούς και Οργανισμούς επηρεάστηκε από τις εξελίξεις που σημειώθηκαν μετά το 1989 υιοθετώντας μια νέα Εθνική Στρατηγική που οι βασικοί της άξονες περιλαμβάνουν τον Ευρωπαϊκό προσανατολισμό της, τη δυναμική οικονομική πολιτική και τη συγκρότηση μιας αμυντικής στρατηγικής. Ως στόχοι της Αμυντικής μας Στρατηγικής έχουν προσδιορισθεί η διαφύλαξη της εδαφικής ακεραιότητας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων, η διατήρηση και η ενίσχυση της αποτρεπτικής μας ικανότητας, η υποστήριξη των Ελληνικών Εθνικών Συμφερόντων και η συμβολή μας στην περιφερειακή και διεθνή ασφάλεια. Στα πλαίσια του τελευταίου στόχου εντάσσεται και η δραστηριοποίηση της στρατιωτικής διπλωματίας από την οποία προκύπτουν και οι υποχρεώσεις για συμμετοχή σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

Η συμμετοχή της Ελλάδας σε στρατιωτικό επίπεδο ενισχύει και συμβάλλει στην αποτροπή με την έννοια ότι καθιστά αναγνωρίσιμη την επαγγελματική και

υλικοτεχνική επάρκεια των τμημάτων και Μονάδων που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται σε Πολυεθνικό επίπεδο. Επίσης, παρέχει την ευκαιρία κυρίως στα στελέχη να αποκτήσουν εμπειρία. Σήμερα στο πλαίσιο λειτουργίας των Ενόπλων μας Δυνάμεων η Διοικητική εμπειρία που αποκτούν τα στελέχη είναι πολύ περιορισμένη αφού ο Διοικητής της Διμοιρίας, Υπομονάδος, Μονάδας, Σχηματισμού διοικούν πολύ περιορισμένο αριθμό ανδρών έναντι αυτού που θα διοικήσουν σε περίπτωση πολέμου.

Να προστεθεί ακόμα το γεγονός ότι παρέχει τη δυνατότητα στο προσωπικό που συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές να λειτουργήσει κάτω από συνθήκες υψηλού βαθμού στρατιωτικού κινδύνου (ναρκοπέδια, ελεύθεροι σκοπευτές κ.λ.π) πράγμα που προϋποθέτει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης όπως επίσης, προϋποθέτει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και γενικά αποτελεσματικό επίπεδο λειτουργίας του τμήματος ή Μονάδος. Η δοκιμασία των στελεχών και γενικά ολοκλήρου του προσωπικού σε τέτοιες συνθήκες λειτουργεί ενισχυτικά υπέρ της επαγγελματικής επάρκειάς του.

5.4 Διάθεση Ελληνικών Δυνάμεων στις Πολυεθνικές Ειρηνευτικές Αποστολές

Στα πλαίσια των υποχρεώσεων της στους Διεθνείς Οργανισμούς των οποίων είναι μέλος, η Ελλάδα έχει δεσμευθεί, να διαθέσει αριθμό Σχηματισμών και Μονάδων, για ανάπτυξη και εκτέλεση αποστολών διαφόρων τύπων εκτός των εδαφικών ορίων της. Για τον ΟΗΕ έχει συγκροτήσει την Ελληνική Μονάδα Ειρηνευτικών Αποστολών (EMEA), στα πλαίσια του συστήματος ετοιμότητας του ΟΗΕ (Standby Arrangement System), για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στα πλαίσια των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ, κυρίως σε ότι αφορά την παροχή βασικής υγειονομικής περίθαλψης, διανομής τροφίμων και άλλων αγαθών, την παροχή περιορισμένης τεχνικής υποστήριξης, την πυρόσβεση και την αποκατάσταση ζημιών μικρής έκτασης. Πρόκειται για υπομονάδα με ειδική σύνθεση και για συγκεκριμένη μόνο αποστολή. Η επιχειρησιακή Διοίκηση ασκείται από τον Α/ΓΕΕΘΑ. Ο επιχειρησιακός έλεγχος εκχωρείται στον ΟΗΕ, ενώ η διοικητική υπαγωγή εντός της ελληνικής επικράτειας έχει ανατεθεί στο ΓΕΣ.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συγκροτήσει μια Μεραρχία Πεζικού (ΜΠ), μία Ταξιαρχία (ΤΑΞ) Ελιγμού, Μ.ΜΛRS, έναν Λόχο Επιθετικών Ελικοπτέρων (ΛΕΕ/Π), 4-6 Μεταφορικά Ελικόπτερα (Ε/Π) CHINOOK, ένα Συνεργείο Περιοχής Τεχνικού (ΣΠΤΧ) και μία Πυροβολαρχία Παρατηρήσεων (ΠΠΑΡ) για εκτέλεση αποστολών τύπου Petersberg και σε απόσταση μέχρι 4.000 χλμ. από τις Βρυξέλλες, όταν απαιτηθεί.

Από την άλλη μεριά στην Πολυεθνική Δύναμη Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης ΝΑ Ευρώπης παρέχει: α) ένα Μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού (Μ/Κ ΤΠ), προκειμένου να συμμετάσχει σε ασκήσεις και Επιχειρήσεις Υποστηρίξεως της Ειρήνης, το οποίο υπάγεται οργανικά και διοικητικά σε Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία (Μ/Κ ΤΑΞ) και από διαθέσεώς του στην Πολυεθνική Δύναμη Επιχειρήσεων, ενώ η επιχειρησιακή του Διοίκηση ασκείται από το ΓΕΕΘΑ, μέσω ΓΕΣ. β) Μετά την εμπλοκή του παραπάνω Μ/Κ ΤΠ, σε επιχειρήσεις, έχει καθοριστεί η διάθεση και άλλου Μ/Κ ΤΠ στην Πολυεθνική Δύναμη Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης ΝΑ Ευρώπης. γ) Τον Ελληνικό Λόχος Μηχανικού (ΕΛΜΧΕΑ) που είναι Υπομονάδα Μηχανικού (ΜΧ) ειδικής σύνθεσης, η οποία συγκροτείται κατόπιν διαταγής με βάση ένα Λόχο Τάγματος Μηχανικού (ΤΜΧ). Η οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, θα καθορίζεται με τη διαταγή συγκροτήσεως, η οποία θα καθορίζει και την περαιτέρω οργανική – διοικητική υπαγωγή της.

Τέλος για το ΝΑΤΟ παρέχει α) Δυνάμεις υψηλής ετοιμότητας, με δυνατότητα ταχείας ανάπτυξης στο έδαφος και συγκεκριμένα μία Μηχανοκίνητη Μεραρχία Πεζικού (Μ/Κ ΜΠ), μία Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (Μ/Κ ΤΑΞΠΖ), μία Αερομεταφερόμενη Ταξιαρχία Πεζικού (Α/Μ ΤΑΞΠΖ), μία Μοίρα Καταδρομών (ΜΚΔ), ένα Τάγμα Πεζοναυτών (ΤΠΖΝ), μία Μοίρα Κατευθυνόμενων Βλημάτων (Μ Κ/Β) ΧΩΚ και μία Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού (ΠΠΠ). β) Δυνάμεις χαμηλότερης ετοιμότητας, με δυνατότητα ανάπτυξης στο έδαφος και συγκεκριμένα μία Μεραρχία Πεζικού (ΜΠ), μία Τεθωρακισμένη Μεραρχία (ΤΘΜ), μία Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (Μ/Κ ΤΑΞΠΖ), μία Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία (ΤΘΤ), μία Ταξιαρχία Πυροβολικού (ΤΑΞΠΒ), μία Αυτοκινούμενη Μοίρα Μέσου Πυροβολικού Πολλαπλών Εκτοξευτών Πυραύλων (Α/Κ ΜΜΠ-ΠΕΠ), μία Μοίρα MLRS, μία Πυροβολαρχία Παρατηρήσεων (ΠΠΑΡ), μία Πυροβολαρχία Ελαφρού Αντιαεροπορικού Πυροβολικού (ΠΕΑ/ΑΠ), έναν Λόχο Επιθετικών Ελικοπτέρων (ΛΕΕ/Π), μία Επιλαρχία Αναγνωρίσεων (ΕΑΝ), ένα Τάγμα Διαβιβάσεων (ΤΔΒ), έναν Λόχο Ηλεκτρονικού Πολέμου (ΛΗΠ), ένα Τάγμα Μηχανικού (ΤΜΧ), έναν Λόχο Εκκαθάρισης Ναρκωπέδιων Ξηράς (Λ/ΤΕΝΞ), έναν Λόχο Ραδιοβιοχημικού Πολέμου (Λ/ΡΒΧΠ), έναν Λόχο Τεχνικού (Λ/ΣΠΤΧ), έναν Λόχο Υλικού Πολέμου (ΛΥΠ), ένα Τάγμα Στρατονομίας (ΤΣΝ), ένα Τάγμα Πεζικού (ΤΠ) ως Τάγμα Ελέγχου Κυκλοφορίας, μία Διοίκηση Τάγματος Μεταφορών (ΤΜΕ) και έναν Λόχο Γενικών Μεταφορών (ΛΓΜ). γ) Λόχο Πολιτικο-στρατιωτικής Συνεργασίας (CIMIC) που είναι

Μονάδα διοικητικά ανεξάρτητη, με ειδική σύνθεση και αποστολή την παροχή γενικής υποστήριξης σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων πολιτικό - στρατιωτικής συνεργασίας. Από τα παραπάνω διαφαίνεται το πλήθος των Μονάδων, οι οποίες πέραν της εθνικής τους αποστολής, προετοιμάζονται και για την ανάληψη αποστολής στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας, όπου απαιτηθεί, με συχνές ασκήσεις – επιθεωρήσεις αυτών, για τον έλεγχο της ετοιμότητας τους, από διεθνή κλιμάκια.

Επίλογος

Με το τέλος του ψυχρού πολέμου δημιουργήθηκε νέο διεθνές «Status» στην περιοχή της Ευρώπης και την ευρύτερη περιοχή με εσωτερικές και εξωτερικές συγκρούσεις, οι οποίες απειλούν ποικιλόμορφα τη διεθνή ασφάλεια και ειρήνη στην περιοχή. Το γρήγορα μεταβαλλόμενο περιβάλλον ασφαλείας χαρακτηρίζεται από διαφόρων τύπων πολύπλοκες εσωτερικές ή εξωτερικές συγκρούσεις, οι οποίες οδηγούν σε μεγάλες ανθρώπινες καταστροφές. Αποτέλεσμα αυτών των συγκρούσεων είναι, κατά περίπτωση, η κατάρρευση της συνταγματικής νομιμότητας ορισμένων κρατών, η διάλυση της έννομης τάξης

Η φτώχεια, η ανισότητα και η αυξανόμενη διαφθορά οι εθνικιστικές και θρησκευτικές εξάρσεις συνέβαλαν κατά πολύ στην αναζωπύρωση των συγκρούσεων. Κυριότερες αιτίες των περιφερειακών συγκρούσεων είναι η πολιτική, η οικονομική και η κοινωνική αστάθεια, οι αμφισβητήσεις συνόρων, οι μειονοτικές και οι εθνικές εντάσεις και ο θρησκευτικός φανατισμός. Η νέα αυτή διεθνής κατάσταση οδήγησε τους διεθνείς οργανισμούς Ηνωμένων Εθνών, ΟΑΣΕ, ΔΕΕ και ΝΑΤΟ να υιοθετήσουν νέα μέτρα πολιτικής και στρατιωτικής αντιμετώπισης της κατάστασης και να αποφασίσουν νέα δόγματα επιχειρήσεων υποστηρίξεως ειρήνης. Για το σκοπό αυτό, διεθνείς δραστηριότητες για την αποκατάσταση της ειρήνης πρέπει να περιλαμβάνουν πολιτικές, διπλωματικές και ανθρωπιστικές προσπάθειες, για τη διασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας. Τέτοιου είδους σχέδια ενεργειών απαιτούν μία σύνθετη και πολύπλευρη αντίδραση, η οποία στηρίζεται σε πολιτικές, στρατιωτικές, πολιτειακές και ανθρωπιστικές αρχές όπως αυτές που προκρίνονται από τον Καταστατικό Χάρτη.

Είναι εμφανές ότι η αντιμετώπιση της νέας πραγματικότητας απαιτεί προσαρμογή και στρατιωτική μεταρρύθμιση, βασισμένη στις δυνατότητες των ειρηνευτικών αποστολών, στην ανάλυση των εντολών του Συμβουλίου Ασφαλείας, και τη συνεργασία με κυβερνήσεις και περιφερειακές οργανώσεις. Οι επιχειρήσεις υποστηρίξεως ειρήνης περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων από την πρόληψη συγκρούσεως μέχρι την επιβολή ειρήνης με τη χρήση όπλων, για τη στήριξη προϋποθέσεων διατηρήσεως της ειρήνης. Το δόγμα των επιχειρήσεων υποστηρίξεως ειρήνης βασίζεται στη συγκατάθεση των αντιμαχομένων μερών, την αποφυγή χρήσης βίας και την αμεροληψία.

Η Ελλάδα πρέπει να επιδιώκει συνεχή και δραστήρια συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα των διεθνών οργανισμών, που λαμβάνουν αποφάσεις για σχεδίαση και διεξαγωγή επιχειρήσεων υποστηρίξεως ειρήνης, αποβλέποντας στην παρουσία της χώρας στα κέντρα αποφάσεων και στη διαμόρφωση αποφάσεων που εξυπηρετούν τα γενικότερα εθνικά συμφέροντα . Στο σταυροδρόμι των τριών ηπείρων, δεν επιζητεί μόνο την ειρηνική συνύπαρξη στα Βαλκάνια, αλλά επιθυμεί για ευνόητους λόγους, να διαδραματίσει και τον αποφασιστικό ρόλο του παράγοντα ισορροπίας και σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή πλέον της συμβολής στην επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης, η χώρα έπρεπε να επιδείξει την απαιτούμενη βούληση για να αποκτήσει δικαίωμα λόγου στις αποφάσεις και προς ίδιον όφελος. Ως εκ τούτου δεν ήταν δυνατόν να παραμείνει απαθής στα διεθνή τεκταινόμενα. Για το λόγο αυτό συμμετέχει σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς ασφαλείας και συνεργασίας ενισχύοντας συνεχώς το ρόλο της ως παράγοντας σταθερότητας και ειρήνης στην ευαίσθητη περιοχή της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης. Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Συντάγματος, ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης και της δικαιοσύνης και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ λαών και κρατών. Αναλαμβάνει τις γενικές υποχρεώσεις, που απορρέουν από τον Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και από τη συμμετοχή της στους άλλους διεθνείς οργανισμούς ασφαλείας, οι οποίες αναφέρονται στη λήψη συλλογικών μέτρων, μεταξύ των οποίων και η χρήση στρατιωτικών δυνάμεων, για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλεια.

Βιβλιογραφία

- Αντωνόπουλος Κ. & Μαγκλιβέρας Κ. (2011). Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Capstone Doctrine, (2008). United Nations Peacekeeping Operations. Principles and Guidelines, DPKO/DFS
- Ηνωμένα Έθνη (2019). Η ιστορία των Ηνωμένων Εθνών. Ανακτήθηκε από <https://unric.org/el/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%b1/>
- Galbreath, D. (2007). The Organization for Security and Co-Operation in Europe (OSCE). (London and New York: Routledge
- Ghali, B. (1993). Empowering the United Nations. Foreign Affairs, 71, 93
- Ιωακειμίδης, Π.Κ. (2008). Η Συνθήκη της Λισαβόνας παρουσίαση, ανάλυση και αξιολόγηση. Αθήνα: Θεμέλιο
- Jackson, R.& Sorensen, G. (2006).Μεθοδολογία των διεθνών σχέσεων- Η σύγχρονη συζήτηση. Αθήνα: Gutenberg
- Καλπύρης, Ε- Δ. Ν., (2001) Κυρώσεις χωρίς τη χρήση βίας υπό το καθεστώς του Κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Αθήνα:Σακουλά
- Κόττας, Β. (2018). Συμμετοχή της Ελλάδας στις ειρηνευτικές αποστολές των Ηνωμένων Εθνών. Αθήνα Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων
- Κουλουμπής, Θ. (1995). Διεθνείς σχέσεις :εξουσία και δικαιοσύνη. Αθήνα: Παπαζήσης,
- Κουσκουβέλης, Η. (2010). Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Αθήνα: Ποιότητα
- Κωνσταντινίδης, Α. (2004). Νομικοί Περιορισμοί και Δικαστικός Έλεγχος του ΣΑ του ΟΗΕ. Αθήνα: Σάκκουλα.
- Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στα Ηνωμένα Έθνη, (2019). Ειρήνη και Ασφάλεια. Ανακτήθηκε από <https://www.mfa.gr/missionsabroad/un/greece-in-organization/peace-and-security.html?page=3>
- Μπότσιου, Κ. (1999). Περιφερειακή Συνεργασία στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής

- Νταλής, Σ. & Τσάκωνας, Π. (2004). Ευρωπαϊκή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας σε Σταυροδρόμι. Αθήνα: Σιδέρη
- Ντόκου, Θ. & Τσάκωνα, Π. (2005). Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας. Αθήνα: Παπαζήσης
- ΟΗΕ (2019). Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών. Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου. Ανακτήθηκε από <https://unric.org/el/%cf%87%ce%b1%cf%81%cf%84%ce%b7%cf%83-%ce%bf%ce%b7%ce%b5/>
- Παπαστάμκος, Γ., Γκίκας, Β. & Λιακούρας, Π. (2002). Εθνική και Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διαχείριση Κρίσεων. Αθήνα – Κομοτηνή: Σακουλά
- Παρίσης, Ι. (2001). Η αμυντική αυτονομία της ενωμένης Ευρώπης- προοπτικές και προβληματισμοί, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Ραγιές, Ι. (2014). Δημόσια Διπλωματία και Στρατηγική Επικοινωνία σε Πολυεθνικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις Διαχείρισης Κρίσεων. Αθήνα: Σταμούλης.
- Ρούκουνας, Ε. (2011). Διεθνές Δίκαιο. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Schweigman D., (2001), The authority of the Security Council under Chapter VII of the UN Charter. Kluwer Law International
- Thakur, C. Aoi- R. (2007). Unintended Consequences of Peacekeeping Operations. Tokyo: UN University Press.
- Τελανιάν, Μ. (2001). Οι Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ στις Σύγχρονες Διεθνείς και Εσωτερικές Συγκρούσεις. Αθήνα: Σάκκουλα
- Τηλέμαχου, Α. (2017). Ειρηνευτικές Δυνάμεις Του ΟΗΕ: Μια Ελπίδα Ειρήνης Σ' Έναν Κόσμο Πολέμου. Ανακτήθηκε από <https://powerpolitics.eu/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B4%CF%85%CE%BD%CE%AC%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B7%CE%B5-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CE%BB%CF%80/>

- Τσιτσελίκης, Κ. (2001). Επιβάλλοντας την Ειρήνη. Η νομιμότητα των στρατιωτικών επεμβάσεων και τα όρια του ανθρωπισμού. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα
- Φακιολάς, Ε. (1999). Θεωρία Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση: Η “Παραδοσιακή Προβληματική” και η “Αγνοημένη” Διάσταση της Ασφάλειας και της Στρατηγικής στην Ελληνική Βιβλιογραφία, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 14, 141-171.
- Φακιολάς, Ε.Τ & Τζιφάκης, Ν. (2006) Ειρηνευτικές στρατιωτικές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα δυτικά Βαλκάνια: το κενό “βούλησης εφαρμογής”. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 28, 85-107
- Φραγκονικολόπουλος, Χ., Προέδρου, Φ., (2015). Παγκόσμια πολιτική – δρώντες, δομές & διαδικασίες. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
- United Nations, (2000). Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects.
- United Nations, (2006). Peace Operations 2010’ Reform Strategy. Reporting to the General Assembly on 24 February 2006 on the Financing of the United Nations Peacekeeping Operations (A/60/696)
- United Nations, (2009). A New Partnership Agenda. Charting a New Horizon UN Peacekeeping. UN Department of Peacekeeping Operations and Department of Field Support
- Vaugan, L., Adam R., Welsh, J . & Zaum, D.(2012). The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945 . Oxford: Oxford University Press
- Webber, M. Sperling, J. & Smith, M. (2012). NATO’s Post-Cold War Trajectory: Decline or Regeneration. Retrieved from https://books.google.gr/books?id=srSU4mF4fjkC&pg=PA52&lpg=PA52&dq=MC-327/1&source=bl&ots=FmFdqBcDGB&sig=ACfU3U1NFSsYWPkmlFdGrTkL7NH4_DA&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwjHqZ2rlrzmAhWaFcAKHXWLD0oQ6AEwAHoECAyQAQ#v=onepage&q&f=false

Williams, P. & Bellamy, A. (2013). *Providing Peacekeepers: The Politics, Challenges, and Future of United Nations Peacekeeping Contributions*. Oxford

Zwanenburg, M. (2005). *Accountability of Peace Support Ops*. Martinus Nijhoff Publishers.